

Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау
министрлігіҚазақстан Республикасы
Денсаулық сақтау министрінің
2025 жылғы 11 сәуірдегі № 35
бұйрығы. Қазақстан
Республикасының Әділет
министрлігінде 2025 жылы 21
сәуірде № 36001 болып тіркелдіМинистерство здравоохранения Республики
Казахстан

«Туберкулез профилактикасы жөніндегі іс-шараларды жүргізу қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2020 жылғы 30 қарашадағы № ҚР ДСМ – 214/2020 бұйрығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

БҰЙЫРАМЫН:

1. «Туберкулез профилактикасы жөніндегі іс-шараларды жүргізу қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2020 жылғы 30 қарашадағы № ҚР ДСМ 214/2020 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 21695 болып тіркелген) мынадай өзгерістер мен толықтырулар енгізілсін:

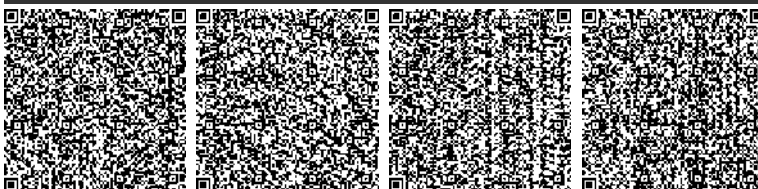
кіріспе мынадай редакцияда жазылсын:

«Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексі 98-бабының 2-тармағына сәйкес **БҰЙЫРАМЫН:**»;

көрсетілген бұйрықпен бекітілген Туберкулез профилактикасы жөніндегі іс-шараларды жүргізу қағидаларында:

1 және 2-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«1. Осы Туберкулез профилактикасы жөніндегі іс-шараларды жүргізу қағидалары (бұдан әрі – Қағидалар) «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексі (бұдан әрі – Кодекс) 98-

бабының 2-тармағына сәйкес әзірленді және Қазақстан Республикасында туберкулез профилактикасы жөніндегі іс-шараларды жүргізу тәртібін айқындайды.»;

2. Осы Қағидаларда пайдаланылатын негізгі ұғымдар:

1) ауқымды дәріге дейін көнбейтін туберкулез – штаммдары рифампицинге, рифампицинге және изониазидке, сондай-ақ фторхинолон қатарындағы препараттардың біріне (левофлоксацин, моксифлоксацин) көнбейтін туберкулез микобактерияларынан туындаған туберкулез;

2) ауқымды дәріге көнбейтін туберкулез – штаммдары рифампицинге, рифампицинге және изониазидке, сондай-ақ фторхинолон қатарындағы препараттардың біріне (левофлоксацин, моксифлоксацин) және кем дегенде А тобындағы қосымша бір препаратқа көнбейтін туберкулез микобактерияларынан туындаған туберкулез;

3) бактериологиялық конверсия – бактериологиялық расталған туберкулезбен ауыратын пациенттен кемінде 7 күн айырмашылықпен алынған кем дегенде екі ретті өсіріндінің (дәріге көнбейтін және сезімтал туберкулез үшін) немесе жағындылардың (тек дәріге сезімтал туберкулез үшін) теріс нәтижесі;

4) бактериологиялық расталған туберкулез – бұл биологиялық материал үлгісінің жағынды микроскопиясының және/немесе өсірінді әдіспен зерттеудің (себіндінің) және/немесе молекулалық-генетикалық диагностика әдісінің оң нәтижесі болатын туберкулез жағдайы;

5) бактериологиялық реверсия – пациентте бактериологиялық конверсиядан кейін немесе туберкулезді бактериологиялық растамасы жоқ пациенттерде кемінде 7 тәулік айырмашылықпен алынған екі және одан да көп ретті өсіріндінің (дәріге көнбейтін және сезімтал туберкулез үшін) немесе жағындылардың (тек дәріге сезімтал туберкулез үшін) оң нәтижесі;

6) бала (балалар) – он сегіз жасқа толмаған (кәмелет жасына жетпеген) адам;

7) бейнебақыланатын емдеу (бұдан әрі – ББЕ) – туберкулезбен ауыратын пациенттерді нақты уақыт режимінде қашықтықтан бақылап емдеу әдісі. Бұл әдіс медицина қызметкеріне жағымсыз реакцияларды ерте анықтауға, амбулаториялық кезеңде пациенттер үшін қолжетімді және ыңғайлы мамандандырылған көмекті қамтамасыз ету үшін жағдай жасауға, сондай-ақ туберкулезге қарсы

препараттармен емдеу курсы толтырылған үшін кедергілерді барынша жоюға мүмкіндік береді;

8) бірінші қатардағы туберкулезге қарсы препараттар – сезімтал туберкулезді емдеу үшін қолданылатын туберкулезге қарсы препараттар (рифампицин, изониазид, пиразинамид және этамбутол);

9) генерализацияланған туберкулез – екі және одан да көп ағзаны немесе жүйелерді зақымдайтын туберкулез. Милиарлы туберкулез (басқа ағзалар мен жүйелердің зақымдануымен жіті диссеминирленген туберкулез) генерализацияланған туберкулездің бір түрі болып табылады;

10) дәрілік сезімталдыққа тест – туберкулез микобактерияларының туберкулезге қарсы препараттарға сезімталдық спектрін анықтау;

11) дәрілерге көнбейтін туберкулезбен ауыратын пациентте бактерия бөлінуінің тоқтауы – толық емдеу курсы аяқтау және бактериологиялық және микроскопиялық деректер теріс нәтиже көрсеткен жағдайда өкпедегі процесті тұрақтандыру;

12) диагностиканың өсірінді әдісі – таза өсіріндіні бөліп алу, бөліп алынған штаммды түріне дейін типтеу және оның туберкулезге қарсы препараттарға сезімталдығын анықтау;

13) екінші қатардағы туберкулезге қарсы препараттар – дәрілерге көнбейтін туберкулез түрлерін емдеу үшін пайдаланылатын препараттар;

14) елеулі жағымсыз реакция – өлімге әкелетін, өмірге қауіп төндіретін, пациентті емдеуге жатқызуды немесе оны ұзартуды талап ететін, тұрақты немесе еңбекке жарамсыздыққа немесе мүгедектікке, туа біткен ауытқуларға немесе даму ақауларына алып келетін, атап көрсетілген жай-күйлердің дамуын болдырмау үшін медициналық араласуды талап ететін жағымсыз реакция, сондай-ақ дәрілік препарат арқылы инфекциялық агентті кез келген аңдаусыз күдікті беру;

15) емдеуден қол үзудің жоғарғы қаупі бар топтардағы туберкулезбен ауыратын науқастар – бұл (туберкулез және адамның иммун тапшылығы вирусы (бұдан әрі – АИТВ)) ко-инфекциясы бар, есірткі заттарын (психикаға белсенді әсер ететін заттар) тұтынатын, алкогольді шамадан тыс тұтынатын, белгілі бір тұрғылықты жері жоқ, сотталған, бас бостандығынан айыру орындарынан босап шыққан адамдар, мигранттар;

16) жағымсыз реакция – дәрілік (зерттелетін) препаратты қолданумен байланысты және осы дәрілік (зерттелетін) препаратты қолданумен ықтимал өзара байланыстың болуын болжайтын, организмнің андаусыз, жағымсыз реакциясы;

17) изониазидке көнбейтін туберкулез – штаммдары изониазидке көнбейтін, бірақ рифампицинге сезімтал туберкулез микобактерияларынан туындаған туберкулез;

18) индекстік жағдай – кез келген жастағы адамда оның нақты болатын жерінде немесе басқа адамдар үшін жұқтыру қаупі бар басқа да салыстырмалы жағдайларда туберкулездің бастапқы анықталған жаңа немесе қайталанған жағдайы. Индекстік жағдай – бұл адам инфекция көзі болмауы мүмкін болса да, байланыста болған адамдарға тексеру жүргізілетін жағдай;

19) клиникалық диагнозы белгіленген туберкулез – бұл бактериологиялық растау өлшемшарттарына жауап бермейтін жағдай. Бұл анықтамаға рентгенологиялық зерттеу кезінде анықталған патология негізінде немесе аурудың болуын көрсететін гистологиялық зерттеу нәтижелері негізінде орталықтандырылған дәрігерлік-консультациялық комиссия (бұдан әрі – ОДКК) диагноз қойған жағдайлар, сондай-ақ зертханалық растаусыз өкпеден тыс туберкулез жағдайлары кіреді. Кейіннен (емдеу басталғанға дейін немесе одан кейін) бактериологиялық зерттеулердің оң нәтижелерімен расталатын клиникалық белгіленген диагнозы бар жағдайлар бактериологиялық расталуы бар жағдайлар санатына ауыстырылады;

20) көптеген дәріге көнбейтін туберкулез – штаммдары рифампицинге және изониазидке көнбейтін туберкулез микобактерияларынан туындаған туберкулез;

21) қақырық микроскопиясының нәтижесі оң өкпе туберкулезі – ем жүргізілгенге дейін қақырық жағындысының микроскопиясында қышқылға көнбейтін бактериялар табылған туберкулез жағдайы;

22) қақырық микроскопиясының нәтижесі теріс өкпе туберкулезі – қышқылға көнбейтін бактериялардың болуына және әсер ету спектрі ауқымды бактерияға қарсы препараттармен терапия жүргізген кезде әсер етудің болмауына қақырық жағындысын микроскопия әдісімен зерттеу нәтижелері теріс болған кезде өкпедегі белсенді туберкулезге сәйкес рентгенологиялық айқындалатын өзгерістер;

23) қарқынды фаза – аурудың клиникалық көріністерін жоюға және туберкулез микобактериясының популяциясына барынша әсер етуге бағытталған терапияның бастапқы кезеңі (қақырық жағындысының конверсиясы және дәрілерге көнбейтін штаммдар дамуының алдын алу);

24) қолдаушы фаза – терапияның жалғасу фазасы, ол сақталған туберкулез микобактериясының популяциясына әсер етеді және қабыну өзгерістерінің және туберкулез процесі инволюциясының одан әрі азаюын, сондай-ақ пациент организмнің функционалдық мүмкіндіктерін қалпына келтіруін қамтамасыз етеді;

25) қысқартылған емдеу режимі – ұзақтығы дәріге сезімтал туберкулез үшін 6 айға дейін және дәрілерге көнбейтін туберкулез үшін 12 айға дейін емдеу курсы;

26) латентті туберкулез инфекциясы – белсенді туберкулездің клиникалық және рентгенологиялық көріністері болмаған кезде туберкулез микобактериясы антигендерімен ынталандыруға тұрақты иммундық жауаптың жағдайы;

27) Манту сынамасы – арнайы диагностикалық тест, халықаралық екі туберкулинді бірлігі бар терішілік туберкулинді Манту сынамасы;

28) микроскопиялық зерттеу – фиксациялық жағындыларда қышқылға көнбейтін бактерияларды анықтау әдісі;

29) микроскопияның оң нәтижесі – жағындыда қышқылға көнбейтін бактериялардың анықталуы;

30) микроскопияның теріс нәтижесі – 300 көру алаңында қышқылға көнбейтін бактериялардың болмауы;

31) молекулалық-генетикалық әдістер – медициналық-санитариялық алғашқы көмек (бұдан әрі – МСАК) көрсететін ұйымдар және фтизиопульмонологиялық ұйымдар деңгейінде жүргізілетін туберкулезді және дәрілерге көнбейтін туберкулезді полимеразды тізбекті реакция негізінде диагностикалаудың жедел әдістері;

32) монорезистентті туберкулез – штаммдары рифампициннен басқа бірінші қатардағы туберкулезге қарсы бір препаратқа көнбейтін туберкулез микобактерияларынан туындаған туберкулез;

33) өкпе туберкулезі – бактериологиялық жағынан расталған немесе өкпе паренхимасы немесе трахеобронхиалдық тармағы зақымданып, клиникалық диагнозы белгіленген туберкулез. Өкпе және өкпеден тыс туберкулездің үйлесуі өкпе туберкулезінің жағдайы ретінде жіктеледі;

34) өкпеден тыс туберкулез – барлық басқа ағзалар мен тіндердің туберкулезі (плевраның, лимфа түйіндерінің, іш қуысының, несеп-жыныс жүйесінің, терінің, буындар мен сүйектердің, бас және/немесе жұлын қабықтарының туберкулезі);

35) өкпеден тыс туберкулездің асқынуы – абсцесстер, жыланкөздер, неврологиялық бұзылыстар, омыртқаның деформациясы, буындардың контрактурасы, микроцистис, гидронефроз, бедеулік;

36) полирезистентті туберкулез – штаммдары бірінші қатардағы туберкулезге қарсы бірнеше препаратқа көнбейтін (бірақ изониазид пен рифампициннің үйлесіміне емес) туберкулез микобактерияларынан туындаған туберкулез;

37) рифампицинге көнбейтін туберкулез – штаммдары рифампицинге көнбейтін туберкулез микобактерияларынан туындаған, фенотиптік немесе генотиптік әдістерді пайдалана отырып анықталған, туберкулезге қарсы басқа препараттарға көнбеушілікпен ілесе жүретін немесе ілесе жүрмейтін туберкулез монорезистенттілік, полирезистенттілік, көптеген немесе ауқымды дәрілерге көнбейтін нысандағы рифампицинге кез келген көнбеушілікті қамтиды;

38) себінді – қоректік (қатты және сұйық) орталарда патологиялық материалдан туберкулез микобактериясының өсіріндісін бөліп алу әдісі;

39) стационарды алмастыратын технологиялар – күндізгі стационар, үй жағдайындағы стационар және тікелей бақыланатын емге (бұдан әрі – ТБЕ) арналған мобильдік бригада;

40) тазартылған нәруыз дериваты – тазартылған туберкулиннің стандартты араластырудағы дайын түрі;

41) туберкулез – бұл туберкулез микобактерияларынан туындайтын және туберкулезбен ауыратын науқас адамнан сөйлеген, жөтелген және түшкірген кезде өкпе тінін басымдықпен оқшаулай отырып, ауа жолдары арқылы берілетін инфекциялық ауру;

42) туберкулезбен ауыратын науқас адамда бактерия бөлінуінің тоқтауы – туберкулезге қарсы препараттармен толық емдеу курсы аяқталғаннан кейін қақырыққа екі теріс нәтижелі ретті микроскопиялық зерттеулерді алу;

43) туберкулезбен ауыратын науқас адамдағы қақырық конверсиясы – пациентті емдеудің қарқынды фазасы аяқталғаннан кейін қақырықтың қатарынан кемінде екі теріс нәтижелі микроскопиясын немесе бір себінді алу;

44) туберкулезге қарсы дәрілік заттардың қауіпсіздігін белсенді мониторингілеу (бұдан әрі – аМБЛ) – дәрілік заттардың зиянды әсерін және жағымсыз құбылыстардың немесе жағымсыз реакциялардың көріністерін ерте анықтау, дәрілік заттардың уыттылығының күдікті немесе расталған жағдайлары туралы хабарлау және жұмыс жүргізу мақсатында туберкулезге қарсы дәрілік заттармен ем алатын пациенттерге белсенді және жүйелі клиникалық және зертханалық тексеру жүргізу;

45) туберкулезді профилактикалық емдеу – туберкулезбен ауыру қаупін азайту мақсатында осы қауіпке бейім адамдарға ұсынылатын емдеу;

46) туберкулезді рекомбинантты аллерген (бұдан әрі – ТРА) – стандартты араластыруда терішілік қолдану үшін, латентті туберкулез инфекциясын диагностикалауға арналған рекомбинантты нәруыздар кешені;

47) туберкулин – автоклавталған өсірінді фильтраты, туберкулез микобактериясының тіршілік ету өнімі;

48) туберкулин реакциясының виражы – теріс реакцияларды туберкулезге қарсы вакцинациямен байланыспайтын оң реакцияға конверсиялау немесе реакцияның вакцинадан кейінгі аллергия аясында бір жыл ішінде 6 мм және одан да көп артуы;

49) ұзақ емдеу режимдері – ұзақтығы кемінде 18 ай дәрілерге көнбейтін туберкулезді емдеу курсы.»;

мынадай мазмұндағы 4-1 және 4-2-тармақтармен толықтырылсын:

«4-1. Санитариялық-эпидемияға қарсы іс-шараларды ұйымдастыруды және жүргізуді, оның ішінде латентті туберкулез инфекциясы ошағында байланыста болған адамдарды айқындауды аумақтық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау бөлімшесінің бейінді маманы МСАК көрсететін ұйымның фтизиатрымен бірлесіп жүргізеді.

4-2. Байланыста болған адамдарды кейінгі динамикалық байқаумен зерттеп-қарауды МСАК мамандары (учаскелік және (немесе) жалпы практика дәрігерлері, терапевттер, педиатрлар), фтизиатрлар жүргізеді.»;

8-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«8. Туберкулезге қарсы профилактикалық екпелер (Кальмет-Герен бацилласымен (бұдан әрі – БЦЖ) вакцинациялау) оларға қоса берілетін нұсқаулықтарға сәйкес жүргізіледі.»;

13, 14 және 15-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«13. Перинаталдық орталықта (босандыру бөлімшесінде) БЦЖ вакцинасымен егілмеген балаларға МСАК көрсететін ұйымдарда 15 жасқа дейін бір рет: екі айға дейін - Манту сынамасын қоймай, екі айдан кейін – Манту сынамасы теріс нәтиже болған кезде вакцинация жасалады. Манту сынамасы мен БЦЖ-мен вакцинациялау арасындағы аралық – кемінде үш күн және екі аптадан аспауы керек.

14. Анасы туберкулездің белсенді түрімен ауырған жағдайда, бактерия шығаратынына және дәрілерге сезімталдығына қарамастан, жаңа туған нәресте туа біткен туберкулездің бар-жоғына зерттеп-қаралады (шарана зерттеледі).

Жаңа туған нәрестеде белсенді туберкулез диагнозы жоққа шығарылған уақытта, белсенді туберкулезбен ауыратын ананың ТМБ сезімталдығына сәйкес профилактикалық емдеуді бастау керек.

15. Жаңа туған нәресте анасынан бактериялардың бөлінуі немесе емделуге бейімділігі төмен болған кезде жағынды конверсиясына дейін одан оқшауланады.

Туберкулездің белсенді түрімен ауыратын науқас анадан туған нәрестеде туберкулез жоққа шығарылған уақытта, оған 3 ай профилактикалық ем жүргізіледі.

3 ай профилактикалық емнен кейін Манту сынамасы жасалады:

- 1) теріс нәтиже болған кезде БЦЖ-мен вакцинациялау жүргізіледі;
- 2) оң нәтиже болған кезде және шоғырланған туберкулез жоққа шығарылған уақытта профилактикалық ем 6 айға дейін жалғасады.»;

17,18, 19 және 20-тармақтар алып тасталсын;

21 және 22-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«21. Вакцинация жасалған балаларды МСАК көрсететін ұйымдардағы учаскелік педиатрлар, жалпы практика дәрігерлері 1, 3, 6, 12 айдан кейін байқауды жүргізеді.

22. БЦЖ-мен вакцинациялаудың соңғы нәтижесі екпеден кейінгі 1 жылдан соң тыртықшаның көлемі бойынша бағаланады. Сирек жағдайда БЦЖ вакцинасын енгізген жерде апигментті дақ пайда болады.»;

39 және 40-тармақтар алып тасталсын;

41-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«41. Латентті туберкулез инфекциясына тестілеу мынадай:

1) АИТВ-ға зерттеп-қарау нәтижесіне қарамастан, байланыста болған адамдарға (балалар мен ересектерге);

2) туберкулездің жоғарғы қаупі бар тобына жататын адамдарға: гендік-инженерлік биологиялық препараттармен (бұдан әрі – ГИБП), ісік некрозы-а факторларының (бұдан әрі – ИНФ-а) ингибиторларымен терапияны бастап, иммуносупрессивті терапияны (глюкокортикоидтар, цитостатиктер және басқалар) алатын, диализде жүретін, ағзаларды транспланттауға немесе гематологиялық транспланттауға дайындалып жатқан адамдарға, силикозбен ауыратын пациенттерге, несеп-жыныс жүйесінің онкологиялық патологиясы бар пациенттерде қуықішілік БЦЖ-терапияны жүргізер алдында; қантты диабеті, бронх-өкпе жүйесінің спецификалық емес аурулары, тамақтанудың бұзылуы (дене салмағының тапшылығы), АИТВ-инфекциясы, мүгедектік бойынша динамикалық байқауда болатын балаларға; ата-аналары АИТВ жұқтырған отбасылардан, бас бостандығынан айыру орындарынан, алкогольді шектен тыс пайдаланатын, нашақорлықтан зардап шегетін, өмір сүру деңгейі төмен отбасылардан шыққан балаларға, көшіп-қонушыларға; БЦЖ-мен вакцинацияланбаған 2 айдан асқан балаларға және вакцинациялау белгісі дамымаған балаларға жүргізіледі.»;

45 және 46-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«45. АИТВ-мен өмір сүретін адамдарда немесе бактериологиялық расталған өкпе туберкулезімен ауыратын науқастармен байланыста болған, туберкулез жоққа шығарылған 5 жасқа дейінгі балаларда латентті туберкулез инфекциясын профилактикалық емдеуді бастау үшін латентті туберкулез инфекциясына Манту

сынамасымен, ТРА және/немесе IGRA-тесттер жүргізу міндетті шарт болып табылмайды.

46. IGRA-тесттер мынадай көрсетілімдер бойынша жүргізіледі: терішілік тесттерге қарсы көрсетілімдері бар ересектер мен балалар.»;

50 және 51-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«50. Балалар мен ересектерге латентті туберкулез инфекциясын профилактикалық емдеу белсенді туберкулез жоққа шығарылған уақытта:

1) иммунологиялық тестердің нәтижелеріне қарамастан, бактериологиялық расталған өкпе туберкулезімен ауыратын науқастармен байланыста болған 5 жасқа дейінгі балаларға (Манту сынамасы, ТРА сынамасы, IGRA-тесттер);

2) БЦЖ вакцинациясымен байланысты емес, Манту сынамасының оң нәтижесі кезінде бактериологиялық расталмаған өкпе туберкулезімен ауыратын науқастармен байланыста болған 0-17 жастағы балаларға;

3) ТРА сынамасының оң нәтижесі кезінде бактериологиялық расталған өкпе туберкулезінің үй ошағындағы ересектерге;

4) бұрын фтизиопульмонологиялық ұйымдарға белгісіз өлім ошақтарынан байланыста болған балаларға;

5) ТРА және/немесе IGRA-тесттерге оң реакциясы бар, «Туберкулез микобактериясының жұғуы алғаш анықталған» деген диагноз қойылған балаларға;

6) АИТВ-мен өмір сүретін ересектер мен балаларға:

АИТВ жұқтырған 12 айдан асқан балалар мен ересектерге латентті туберкулез инфекциясын профилактикалық емдеу туберкулезбен ауыратын науқаспен байланыста болуына немесе болмауына қарамастан, АИТВ-ның оң мәртебесі анықталған кезде бір рет жүргізіледі;

АИТВ жұқтырған 12 айға толмаған балаларға латентті туберкулез инфекциясын профилактикалық емдеу туберкулезбен ауыратын науқаспен байланыста болған жағдайда жүргізіледі;

7) туберкулез микобактерияларын жұқтырған, иммуносупрессивті препараттармен ем: 1 ай және одан да ұзақ негізгі гормоналдық терапия (преднизолон тәулігіне ≥ 15 мг дозада немесе оның эквиваленті), бірінші және екінші генездің иммундық тапшылығына байланысты ГИБП, цитостатикалық

терапия; ағзаларды ауыстырып салу, гемопоэздік дің жасушаларын транспланттау жоспарлаған/алатын; емдеуді бастағанға дейін диализде жүретін және ІНФ-а антагонистерін алатын балаларға;

8) туберкулез микобактерияларын жұқтырған, иммуносупрессивті препараттармен ем: 1 ай және одан да ұзақ негізгі гормоналдық терапия (преднизолон тәулігіне ≥ 15 мг дозада немесе оның эквиваленті), бірінші және екінші генездің иммундық тапшылығына байланысты ГИБП, цитостатикалық терапия; ағзаларды ауыстырып салу, гемопоэздік дің жасушаларын транспланттау жоспарлаған/алатын; емдеуді бастағанға дейін диализде болатын және ТРА/IGRA-тестпен сынама оң нәтиже бергенде ІНФ-а антагонистерін алатын ересектерге жүргізіледі.

51. Фтизиатр-дәрігерлер АИТВ жұқтырған адамдарға латентті туберкулез инфекциясын профилактикалық емдеуді кешенді клиникалық-рентгенологиялық және зертханалық зерттеу нәтижелері бойынша белсенді туберкулез жоққа шығарылғаннан кейін ғана тағайындайды.»;

55 және 56-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«55. Латентті туберкулез инфекциясын профилактикалық емдеу пациент байланыста болған туберкулезбен ауыратын науқастағы туберкулез микобактериясы штаммдарының сезімталдығын ескере отырып жеке жүргізіледі. Латентті туберкулез инфекциясын профилактикалық емдеудің ұзақтығы осы Қағидаларға 2, 6-қосымшаларға сәйкес таңдалған схема мен препараттарға байланысты.

56. Туберкулез микобактерияларын жұқтырған, рифампицинге көнбейтін туберкулезбен, көптеген дәріге көнбейтін туберкулезбен және ауқымды дәріге дейін көнбейтін туберкулезбен ауыратын науқастармен байланыста болған адамдарға (балаларға, ересектерге) латентті туберкулез инфекциясын профилактикалық емдеу левофлоксацинмен немесе моксифлоксацинмен жүргізіледі.»;

59, 60 және 61-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«59. Латентті туберкулез инфекциясын профилактикалық емдеуді амбулаториялық жағдайда ТБЕ-ні ұйымдастырумен МСАК көрсететін ұйымның

медицина персоналы және ұйымдастырылған ұжымдарда (оқу орны бойынша, мектепке дейінгі балалар ұйымдарында), ББЕ – ата-аналармен/ ресми өкілдерімен үй жағдайында жүргізеді.

60. АИТВ жұқтырған адамдарда латентті туберкулез инфекциясын профилактикалық емдеуді МСАК көрсететін ұйымдардың және АИТВ-инфекциясының профилактикасы орталықтарының медицина қызметкерлері жүргізеді.

61. Латентті туберкулез инфекциясын профилактикалық емдеу бір рет жүргізіледі; әрбір келесі курс туралы шешімді (қайталанған байланыс, иммуносупрессивті препараттармен (ГИБП, ИНФ-а ингибиторларымен, цитостатиктармен және т.б.) емдеуді бастар алдында бұрын профилактикалық ем алған адамдарда ТРА-ға оң реакция немесе туберкулезден кейінгі қалдық өзгерістердің болуы, бұрын жүргізілген туберкулезге қарсы емге қарамастан, бұрын кез келген белсенді туберкулез кезінде орналасуы) және емдеу нәтижесі туралы шешімді МСАК дәрігерлік-консультациялық комиссиясы қабылдайды.»;

63-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«63. Вирустық гепатитпен ауырғандарға латентті туберкулез инфекциясын изониазидпен, рифампицинмен немесе рифапентинмен профилактикалық емдеу инфекционистің қорытындысы бойынша барлық клиникалық көріністер жойылғаннан кейін кемінде 6 айдан кейін тағайындалады.»;

65-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«65. Латентті туберкулез инфекциясын профилактикалық емдеу пациенттің (ата-аналарының немесе ресми өкілдерінің) хабардар етілген жазбаша ерікті келісімін алғаннан кейін жүргізіледі.»;

мынадай мазмұндағы 66-1-тармақпен толықтырылсын:

«66-1. Денсаулық сақтаудың ақпараттық жүйелерінде тіркелуге профилактикалық емдеудің мынадай нәтижелері жатады:

«Емдеу аяқталды» – пациент таңдалған режимге сәйкес белгіленген профилактикалық емдеу кезеңінде дәрі-дәрмектердің барлық тағайындалған дозаларын қабылдады;

«Сәтсіз ем» – профилактикалық емдеу курсы жүргізу кезінде туберкулез ауруының дамуы;

«Қайтыс болды» – пациент профилактикалық емдеу курсы кезінде кез келген себеппен қайтыс болды;

«Кейінгі байқау үшін жоғалту» – профилактикалық емдеу тоқтатылды: 6Н (изониазидпен профилактикалық емдеудің 6-айлық схемасы) режимі үшін қатарынан сегіз апта немесе одан да көп; 3НР (изониазид пен рифапентинді біріктіріп профилактикалық емдеудің 3-айлық схемасы), 3НР (изониазид пен рифампицинді біріктіріп профилактикалық емдеудің 3-айлық схемасы), 4R (рифампицинмен профилактикалық емдеудің 4-айлық схемасы) режимдері үшін қатарынан төрт апта немесе одан да көп; 1НР (изониазид пен рифапентинді біріктіріп профилактикалық емдеудің айлық схемасы) режимі үшін қатарынан 10 күн немесе одан да көп;

«Препараттардың уытты әсеріне байланысты профилактикалық емдеуді тоқтату» – симптоматикалық емдеу кезінде жойылмайтын жағымсыз реакцияларға немесе препараттардың өзара әрекеттесуіне байланысты емдеуші дәрігердің шешімі бойынша қайта басталу немесе басқа емдеу режиміне көшу болған немесе болмаған кезде профилактикалық емдеуді тоқтату;

«Нәтиже бағаланбаған» – басқа медициналық ұйымға ауыстыру себебінен профилактикалық емдеу нәтижесі анықталмаған пациент.»;

69-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«69. Туберкулезді ерте анықтау мақсатында мыналар пайдаланылады:

1) туберкулездің зертханалық диагностикасы: аурудың клиникалық белгілері бар адамдар арасында молекулалық-генетикалық әдіспен зерттеу және қақырық жағындысының микроскопиясы.

Қақырықтың 2 үлгісі алынады, олардың бірі – таңертеңгі порция. Бір порциядан молекулалық-генетикалық әдіспен зерттеу жүргізіледі (ТБЖМТ/Риф). Оң нәтиже болған жағдайда екінші порциядан жағынды микроскопиясы жүргізіледі және бұл порция алгоритмге сәйкес қосымша зерттеу жүргізу үшін 3 күн ішінде фтизиопульмонология орталығына жіберіледі.

ТБЖМТ/Риф теріс нәтиже болған жағдайда қақырықтың екінші порциясы жойылады.

Егер молекулалық және фенотиптік тестілеу бір зертханада жүргізілсе, тестілеу үшін патологиялық материалдың (қақырықтың) бір үлгісі жеткілікті.

Қайта алу қиын болатын немесе мүмкін болмайтын үлгілерді (бронхоальвеолярлы шайынды, жұлын ми сұйықтығы және т.б.), барлық зертханалық әдістермен тестілеуден өткізу керек.

2) туберкулез ауруының жоғарғы қауіп бар халық топтары арасындағы флюорография;

3) қауіп тобындағы балалардағы туберкулин диагностикасы (Манту сынамасы, ТРА сынамасы).»;

75-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«75. Бронх-өкпе туберкулезбен ауыратын балаларда қақырық болмаған кезде: нәжіс, индукцияланған қақырық, мұрын-жұтқыншақ аспираты, асқазан аспираты зерттеледі.»;

80 және 81-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«80. Туберкулезге міндетті флюорографиялық зерттеп-қарауға жататын аурудың қауіп жоғары халық топтарының тізбесі:

1) бактерияның бөлінуіне қарамастан туберкулезбен ауыратын науқастармен байланыста болған адамдар (жылына 1 рет);

2) өкпенің созылмалы обструктивті ауруымен, қантты диабетімен, алкогольизммен, нашақорлықпен, АИТВ-инфекциясымен динамикалық байқауда тұратын адамдар. АИТВ-мен өмір сүретін адамдарда туберкулезді анықтау мен диагностикалауды МСАК көрсететін ұйымдардың және АИТВ-инфекциясының профилактикасы орталықтарының медицина қызметкерлері жүргізеді (жылына 1 рет);

3) иммуносупрессивті терапия қабылдайтын адамдар (жылына 1 рет);

4) өкпесінде кез келген этиологиядағы қалдық құбылыстары бар адамдар (жылына 1 рет);

5) тергеудегілер және сотталғандар (жылына 2 рет);

6) 2 жыл ішінде бас бостандығынан айыру орындарынан босап шыққан адамдар (жылына 1 рет).

81. Туберкулезге жыл сайынғы міндетті флюорографиялық зерттеп-қарауға жататын адамдардың тізбесі:

1) медициналық ұйымдардың қызметкерлері;

- 2) медициналық-әлеуметтік мекемелердің қызметкерлері;
- 3) әскери қызметке шақырылғандар;
- 4) жоғары оқу орындарының, колледждердің студенттері және училище оқушылары;
- 5) 15-17 жастағы балалар;
- 6) перзентханадан шыққанға дейін босанудан кейінгі кезеңдегі әйелдер;
- 7) туберкулезге қарсы вакцинацияланбаған жаңа туған нәрестенің бірге тұратын отбасы мүшелері, оны перинаталдық орталықтан (босандыру бөлімшесінен) шығарғанға дейін;
- 8) стационарлық үлгідегі медициналық-әлеуметтік мекемелерден, психикалық денсаулық орталықтарынан арнаулы әлеуметтік қызметтер алатын адамдар контингенті;
- 9) Қазақстан Республикасына тұрақты тұруға келген адамдар;
- 10) ішкі істер органдарының қызметкерлері, оның ішінде мамандандырылған күзет қызметінің, патрульдік-посттық, жол-патрульдік және учаскелік қызметтердің, тергеу изоляторларының және түзеу мекемелерінің қызметкерлері;
- 11) қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерін күзетуді қамтамасыз ететін, қылмыстық-атқару жүйесі мекемелеріндегі адамдардың мінез-құлқын қадағалау мен бақылауды жүзеге асыратын, сотталғандарды және қамауға алынған адамдарды тасуды, қоғамдық тәртіпті қорғауға қатысатын әскери қызметкерлер;
- 12) мерзімді қызметтің әскери қызметшілері (жылына 2 рет);
- 13) Қарулы күштердің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құрылымдардың әскери қызметшілері;
- 14) тамақ өнеркәсібінің, қоғамдық тамақтану және азық-түлік саудасы объектілерінің жұмыскерлері;
- 15) мектепке дейінгі, жалпы білім беретін және мамандандырылған мектептердің, лицейлердің және гимназиялардың жұмыскерлері;
- 16) жоғары оқу орындарының, колледждердің және лицейлердің жұмыскерлері;

17) Қазақстан Республикасына уақытша тұруға, оның ішінде еңбек көші-қоны бойынша келген адамдар.»;

88-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«88. Өкпеден тыс туберкулез диагнозын қою мүмкін болмаған кезде, түпкілікті верификацияны фтизиопульмонологиялық ұйымдардың мамандары ашық биопсияны пайдалана отырып жүргізеді.»;

92 және 93-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«92. Балаларда туберкулезді анықтау үшін туберкулиндік Манту сынамасы қолданылады, оның мақсаты:

1) туберкулез микобактериясын алғаш рет жұқтырған және туберкулинге гиперергиялық реакциясы бар адамдарды анықтау;

2) БЦЖ -мен вакцинациялау үшін контингентті іріктеп алу;

3) ауруды ерте анықтау.

93. Манту сынамасымен зерттеп-қарауға мыналар жатады:

1) туберкулезбен ауыратын науқаспен байланыста болған балалар (отбасылық, туыстық, мектептік (ұжымдық), пәтерлік және басқа қарым-қатынастар);

2) вакцинациялау алдында 2 айдан асқан балалар;

3) жоғарғы қаупі бар тобындағы балалар (0-17 жас).»;

95-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«95. Туберкулез ауруы бойынша жоғарғы қаупі бар тобына жататын балалар (0-17 жас):

1) ата-аналары АИТВ жұқтырған, бас бостандығынан айыру орнынан шыққан, алкогольді шамадан тыс тұтынатын, нашақорлықтан зардап шегетін, табысы аз, көшіп-қонушы отбасыдан шыққан балалар;

2) қантты диабеті, бронх-өкпе жүйесінің спецификалық емес аурулары, тамақтанудың бұзылуы (дене массасының тапшылығы), АИТВ-инфекция бойынша динамикалық байқауда тұратын, иммундық супрессивті терапия (глюкокортикоидтер, цитостатиктер, ГИБП және басқалары) алатын балалар, мүгедектігі бар адамдар;

3) БЦЖ-мен вакцинацияланбаған және БЦЖ вакцинациялаудан кейін вакцинациялау белгісі дамымаған балалар;

4) стационарлық үлгідегі медициналық-әлеуметтік мекемелерде және психикалық денсаулық орталықтарында көрсетілетін арнайы әлеуметтік қызметтер алатын балалар контингенті.»;

111 және 112-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«111. Балаларды БЦЖ-мен вакцинациялауға іріктеу үшін ТРА пайдаланылмайды.

112. ТРА сынамасына жауап реакциясы:

1) теріс – инфилтраттың (папуланың) және гиперемияның толық болмауы немесе укол (көлемі 2-3 мм гематома немесе көгеру түрінде) реакциясының болуы кезінде;

2) күмәнді – инфилтратсыз кез келген көлемдегі гиперемия болған кезде;

3) оң – кез келген көлемдегі инфилтрат (папула) болған кезде. 15 мм және одан да үлкен көлемдегі инфилтрат, немесе везикула-некроздық өзгерістер және (немесе) инфилтрат көлеміне қарамастан, лимфангоит, лимфаденит гиперергиялық реакция ретінде бағаланады.

ТРА сынамасына күмәнді немесе оң реакциясы бар барлық балалар (сәулелі диагностика әдісін қоса алғанда) туберкулезді жоққа шығару үшін қосымша зерттеп-қарауға жатады.»;

115-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«115. Туберкулинге және (немесе) ТРА сынамасына қайтадан гиперергиялық реакциясы бар адамдар жергілікті туберкулез процесін анықтау мақсатында терең зерттеп-қаралады. Жергілікті туберкулезді жоққа шығару кезінде - динамикалық байқауға және латентті туберкулез инфекциясын профилактикалық емдеуді қайтадан жүргізуге жатпайды.»;

116-тармақ алып тасталсын;

118-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«118. Туберкулез микробактерияларын жұқтыру, алғаш анықталған» деген диагноз қойылған балаларға басқа профилактикалық екпелер, латентті туберкулез инфекциясын профилактикалық емдеу аяқталғаннан кейін, туберкулезбен ауыратын науқастарға - толық емдеу курсы аяқталғаннан кейін жүргізіледі.»;

121-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«121. Манту сынамасын және ТРА қоюға қарсы көрсетілімдер:

- 1) туберкулинге немесе ТРА-ға жеке төзбеушілік;
- 2) туберкулезге күдікті жағдайларды қоспағанда, асқыну кезеңіндегі жіті, созылмалы инфекциялық және соматикалық аурулар;
- 3) таралған тері аурулары;
- 4) аллергиялық жағдайлар (асқыну кезеңі);
- 5) эпилепсия;
- 6) ұжымдардағы балалар инфекциясы бойынша карантин.

Егер Манту және ТРА сынамаларына қарсы көрсетілімдер бар болған жағдайда IGRA-тесттер тағайындалады.»;

133-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«133. Фтизиопульмонологиялық ұйымдарда туберкулез диагнозын зертханалық растау мыналарды қамтиды: патологиялық материалдың бір үлгісін зерттеу: тұнбадан микроскопия, сұйық және қатты ортаға себу, осы Қағидаларға 4-қосымшаға сәйкес молекулалық-генетикалық зерттеулер.»;

138-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«138. ОДКК құрамына: төраға (фтизиопульмонологиялық ұйымның басшысы), төрағаның орынбасары, мүшелері (ұйымдастыру-әдістемелік бөлімнің, туберкулезбен, дәріге көнбейтін туберкулезбен ауыратын науқастарды, оның ішінде осылармен ауыратын балаларды емдеуге арналған бөлімшелердің меңгерушілері, дәрімен қамтамасыз ету жөніндегі үйлестіруші, зертхана меңгерушісі) және хатшы кіреді.»;

141 және 142-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«141. Туберкулез диагнозы қойылған пациенттерді тіркеу денсаулық сақтаудың ақпараттық жүйелерінде (3 жұмыс күні ішінде ОДКК жүргізгеннен кейін) жүргізіледі және екі санат бойынша жүзеге асырылады:

1) сезімтал туберкулез – бактерия бөлетін немесе бактерия бөлмейтін өкпе және өкпеден тыс сезімтал туберкулездің барлық жаңа және қайталанған жағдайлары;

2) дәріге көнбейтін туберкулез – дәріге көнбейтін туберкулезбен зертханалық расталған туберкулез жағдайлары.

142. Ауруды тіркеу кезінде сезімтал туберкулез мынадай түрлерге бөлінеді:

1) «жаңа жағдай» – бұрын ешқашан туберкулезге қарсы препараттарды қабылдамаған немесе оларды бір айдан кем уақыт қабылдаған пациент;

2) «рецидив» – бұрын «емделді» немесе «емдеу аяқталды» нәтижесімен бірінші қатардағы туберкулезге қарсы препараттармен ем алған, бірақ кейіннен белсенді туберкулез анықталған пациент;

3) «сәтсіз ем» – бірінші қатардағы туберкулезге қарсы препараттармен бірінші немесе қайта жүргізілген емдеу курсы сәтсіз болған пациент;

4) «үзілістен кейінгі ем» – қақырық жағындысы микроскопиясының нәтижесі оң болған, емін ұзақтығы 2 ай және одан да көп айға үзгеннен кейін қайта бастаған пациент;

5) «ауыстырылды» – туберкулезбен ауыратын пациент ретінде тіркелген амбулаториялық картадан немесе ауру тарихынан үзінді көшірмесі бар, басқа ұйымнан емделуге немесе емдеуді жалғастыруға келген пациент. Емдеу аяқталғаннан кейін нәтиженің түрі бастапқы тіркеу ұйымына хабарланады;

6) «басқалар» – жоғарыда аталған тіркеу үлгілеріне сәйкес келмейтін туберкулездің барлық қайталанған жағдайлары. Мұндай әрбір жағдай гистологиялық және/немесе бактериологиялық растауды талап етеді.

Ауру жағдайы қайталанған барлық пациенттер денсаулық сақтаудың ақпараттық жүйелерінде тіркеледі.»;

144-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«144. Дәріге көнбейтін туберкулезді тіркеу мынадай үлгілер бойынша жүргізіледі:

1) «жаңа жағдай» – бұрын ешқашан ем қабылдамаған немесе ем басталғанға дейін жүргізілген дәрілік сезімталдыққа тест нәтижесі сезімтал туберкулезді емдеудің қарқынды кезеңі аяқталғанға дейін дәрілерге көнбеушіліктің болуын растаған 1 айдан кем емделген пациент;

2) «сәтсіз ем»:

бірінші қатардағы туберкулезге қарсы препараттармен емдеудің қарқынды кезеңі аяқталғаннан кейін жағынды конверсиясы жоқ, дәріге сезімталдығы сақталған, моно- және полирезистенттілігі бар немесе дәрілерге сезімталдық мәртебесі белгісіз пациент;

бірінші қатардағы туберкулезге қарсы препараттармен емдеудің соңында немесе қолдаушы фазада бактерия бөлінуі қайта басталған, дәріге сезімталдығы сақталған, моно- және полирезистенттілігі бар немесе дәрілерге сезімталдық мәртебесі белгісіз пациент;

ауқымды дәріге көнбейтін туберкулезі зертханалық расталмаған немесе екінші қатардағы препараттарға дәрілік сезімталдыққа тест нәтижелері жоқ бактерия бөлетін пациент, бұл ретте онда екінші қатардағы туберкулезге қарсы препараттармен емдеудің бірінші немесе қайта емдеу курсы нәтижесінде «сәтсіз ем» нәтижесі бар;

3) «рецидив» – дәрілерге көнбейтін, зертханалық расталған туберкулезбен ауыратын, бұрын «емделді» немесе «емдеу аяқталды» нәтижесімен бірінші немесе екінші қатардағы туберкулезге қарсы препараттармен ем алған пациент;

4) «үзілістен кейінгі ем» – бактерия бөлетін және дәріге көнбейтін, зертханалық расталған туберкулезбен ауыратын, 2 және одан да көп ай үзілістен кейін туберкулезге қарсы препараттармен емдеуді қайта бастаған пациент;

5) «ауыстырылған» – туберкулезге қарсы ем тағайындау немесе жалғастыру үшін басқа мекемеден стационарлық немесе амбулаториялық медициналық картасынан үзінді көшірмесімен келген, дәрілерге көнбейтін туберкулезбен ауыратын пациент;

6) «басқалар» – өлшемшарттары жоғарыда көрсетілген үлгілерге сәйкес келмейтін жағдайларды қамтиды.»;

149, 150, 151 және 152-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«149. Емді бастамас бұрын пациентпен (балалардың ата-аналарымен немесе ресми өкілдерімен) емдеудің толық курсы жүргізу қажеттілігі туралы әңгіме жүргізіледі, кейіннен хабардар етілген келісімге қол қойылады.

150. Емдеу процесінде ай сайын пациенттің салмағы бақыланып, дәрілік препараттарды қабылдау дозасына түзету жүргізіледі. Белсенді туберкулезді емдеу осы Қағидаларға 6-қосымшаға сәйкес жүргізіледі.

151. Белсенді туберкулезбен ауыратын пациенттерді туберкулезге қарсы препараттармен қамтамасыз ету тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемі шеңберінде жүргізіледі.

152. Сезімталдығы сақталған белсенді туберкулезбен ауыратын пациенттерді емдеу:

1) қарқынды фаза туберкулез процесінің ауыртпалығы мен таралуына қарамастан, екі айдан төрт айға дейінгі мерзімде күнделікті режимде, аптасына күнтізбелік 7 күнде жүргізіледі. Қарқынды фаза амбулаториялық жағдайларда – аптасына күнтізбелік 7 күнде жүргізіледі. Ем басталғанға дейін туберкулезге қарсы препараттарға туберкулез микробактериясы дәрілік сезімталдыққа тест жүргізіп, қақырыққа өсірінді зерттеуі жүргізіледі;

2) емдеу, негізінен, туберкулезге қарсы төрт препаратпен жүргізіледі: изониазид (H), рифампицин (R), пиразинамид (Z) және этамбутол (E);

3) екі ай біткеннен кейін емдеудің қолдаушы фазасына ауыстыру туберкулез микробактерияларына қақырық жағындысы екі реттік зерттеудің теріс нәтижесі болған жағдайда жүргізіледі;

4) екінші айдың соңына қарай жағынды оң нәтижелі болған кезде – өсірінді зерттеу қатты және сұйық орталарда қайтадан жүргізіледі де, қарқынды фаза тағы бір айға созылады;

5) үшінші айдың соңында қақырық жағындысын екі реттік зерттеу нәтижесі теріс болған кезде пациент емдеудің қолдаушы фазасына ауыстырылады;

6) үшінші айдың соңында жағынды нәтижесі оң болған кезде қарқынды фаза тағы бір айға созылады;

7) төртінші айдың соңында қақырық жағындысын екі реттік зерттеу нәтижесі теріс болған кезде пациент емдеудің қолдаушы фазасына ауыстырылады;

8) төртінші айдың соңында жағынды нәтижесі оң болған кезде немесе бактерия бөлінуінің қайта басталуы кезінде «сәтсіз ем» нәтижесі қойылады және дәрілік сезімталдыққа тест деректеріне сәйкес ұзақ емдеу режимі тағайындалады;

9) бактерияның бөлінуіне қарамастан туберкулез процесінің полирезистенттілігі және клиникалық-рентгенологиялық нашарлауы болған кезде және емдеудің төрт айын күтпестен «екінші қатардағы туберкулезге қарсы препараттармен емдеуге ауыстыру» деген нәтиже қойылады және ауру тарихының деректеріне және дәрілік сезімталдыққа тест жүргізуге сәйкес дәріге көнбейтін туберкулезді ұзақ емдеу режимі тағайындалады;

10) рифампицинге көнбейтін, көптеген немесе ауқымды дәріге көнбейтін белсенді туберкулез расталған жағдайда пациент «екінші қатардағы туберкулезге қарсы препараттармен емдеуге ауыстырылды» емдеу нәтижесімен дәрілерге көнбейтін туберкулезді емдеу үшін ауыстырылады;

11) қолдаушы фаза төрт ай ішінде күнделікті режимде (аптасына 7 рет) екі препаратпен – изониазид (H) және рифампицинмен (R) жүргізіледі;

12) аурудың ауыр жағдайларында қолдаушы фаза жеті айға дейін ұзартылады;

13) емдеу басталғанға дейін изониазидке көнбейтін туберкулез анықталған кезде рифампицинмен, этамбутолмен, пиразинамидпен және левофлоксацинмен 6 ай бойы емдеу ұсынылады. Бұл емдеу схемасы рифампицинге сезімталдықты сақтаған және дәрілерге көнбейтін туберкулезбен ауыратын науқаспен байланыс болмаған кезде ғана тағайындалады.

Жағымсыз реакцияларға байланысты сезімтал туберкулезді емдеудің тиімді режимін (кемінде 4 препарат) тағайындау мүмкін болмаған жағдайда, пациентті одан әрі емдеу ОДКК шешімімен айқындалады.»;

160-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«160. Ересектер мен балалардағы туберкулезді және латентті туберкулез инфекциясын емдеу үшін туберкулезге қарсы препараттардың тәуліктік дозалары осы Қағидаларға 6-қосымшаға сәйкес таңдалады.»;

163-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«163. Сезімталдығы сақталған белсенді туберкулезбен ауыратын пациенттердің емінің аяқталуы:

1) «емделіп шықты» – емдеудің соңғы айында жағынды немесе себінді нәтижелері оған дейін кемінде бір рет теріс болған, емдеу басталған кезде бактериологиялық расталған өкпе туберкулезімен ауыратын пациент;

2) «ем аяқталды» – терапияның толық курсы аяқтаған және тиімсіз емдеу белгілері жоқ, бірақ емдеудің соңғы айында немесе ең болмаса бір рет қақырық жағындысының немесе себіндінің қорытындылары теріс болуы туралы (зерттеу жүргізілмегендігі себепті, немесе қорытынды болмауының салдарынан) деректері жоқ пациент;

3) «сәтсіз ем»:

қақырық жағындысының немесе себіндінің нәтижелері емдеудің 4-айының соңында немесе одан да кеш емдеу мерзімінде оң болған, туберкулезбен ауыратын пациент;

микроскопия немесе себінді нәтижесі бастапқыда теріс болған, туберкулез микобактериясы, болмағанда, рифампицинге сезімталдығы сақталған жағдайда, дәрілік сезімталдыққа тест деректері болмаған кезде және полирезистенттілік жағдайында емдеудің қарқынды кезеңінің соңына қарай оң болған пациент;

4) «кейінгі байқау үшін жоғалту» – емдеуді бастамаған немесе емді 2 ай (немесе одан да көп) қатарынан үзген, туберкулезбен ауыратын пациент;

5) «нәтиже бағаланбады» – емдеу нәтижесі анықталмаған, туберкулезбен ауыратын пациент. Бұған басқа медициналық бөлімшеге «ауыстырылған» жағдайлар, сондай-ақ емдеу нәтижелері есептілікті жүзеге асыратын бөлімшеге белгісіз жағдайлар кіреді;

6) «екінші қатардағы туберкулезге қарсы препараттармен емдеуге ауыстырылды» – дәріге көнбейтін, зертханалық расталған туберкулезбен ауыратын пациент, өкпеден тыс туберкулез кезінде дәріге көнбейтін туберкулезге күдік тудыратын пациент, сондай-ақ бактерия бөлмейтін туберкулезбен ауыратын, белгіленген дәріге көнбейтін туберкулезбен ауыратын науқас адаммен бұрын байланыста болған бала.

7) «қайтыс болды» – туберкулезбен ауыратын пациент ем алғанға дейін немесе емдеу курсы кезінде кез келген себеппен қайтыс болды.»;

166-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«166. Дәріге көнбейтін туберкулезбен ауыратын пациенттерді емдеу жаңа препараттардың әзірленуіне қарай және дәлелді дерекқорды алуға байланысты толықтырылатын және өзгертілетін Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының (А, В,С топтары) жіктемесіне сәйкес туберкулезге қарсы препараттарды қолдана отырып, қысқартылған және ұзақ емдеу схемаларын пайдалануға негізделген.»;

167, 171, 172, 173 және 174-тармақтар алып тасталсын;

175, 176 және 177-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«175. Дәріге көнбейтін туберкулезді емдеу кезінде препараттарды қабылдау күн сайын жүргізіледі.

176. Қысқартылған режимдерде ем алатын пациенттер үшін қақырықты сұйық орталарда микроскопиялық және өсірінді зерттеу ай сайын барлық емдеу курсының ішінде жүргізіледі.

177. Қысқартылған емдеу режимінің 6 айына қарай сұйық орталарда себу әдісімен қақырық конверсиясы болмаған жағдайда пациент ОДКК-ға ұсынылады.»;

179 және 180-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«179. Ұзақ емдеу режимінің ұзақтығы 18-20 айды құрайды, препараттарды қабылдау - күнделікті, аптасына 7 күн.

180. Дәріге көнбейтін туберкулез кезінде және дәріге көнбейтін туберкулезге күдік туған жағдайда емдеу ұзақтығы процестің ауырлығына байланысты болады. Туберкулез процесі ауыр болмаған жағдайда емдеу ұзақтығы 9-12 ай, ауыр және асқыну процесінде 18 айды құрайды.»;

183-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«183. Жағынды және (немесе) себінді микроскопиясының деректері бойынша бактерия бөлу сақталған кезде, бақыланатын емнің 10 айынан кейін дәрілерге көнбейтін туберкулезбен ауыратын пациент емдеуді тоқтату және «тиімсіз емдеу» нәтижесімен туберкулезге қарсы препараттармен емдеу курсы аяқтаған пациенттерді динамикалық байқау тобына ауыстыру үшін ОДКК отырысында ұсынылады.»;

188-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«188. Амбулаториялық емдеу МСАК көрсететін ұйымдарда жүргізіледі:

1) интоксикация симптомдары, асқыну, қосарласқан аурулары және дәрілік заттарға аллергиялық реакциялары болмаған жағдайда бактерия бөлмейтін пациенттерге;

2) кемінде күнтізбелік 7 күн аралықпен жүйелі түрде алынған микроскопияның нәтижесі екі рет теріс болғаннан кейін бастапқы бактерия бөлетін пациенттерге.

Амбулаториялық жағдайда туберкулез және дәріге көнбейтін туберкулез бойынша ем алатын пациенттерге:

МСАК көрсететін ұйымдардың учаскелік дәрігерлері және (немесе) фтизиатрлары кемінде 10 күнде 1 рет, көрсетілімдер бойынша - одан да жиірек қарап-тексеру жүргізеді;

туберкулезге қарсы препараттар инъекциясы МСАК көрсететін ұйымдардың емшара жасау кабинеттерінде жасалады;

МСАК ұйымдары амбулаториялық кезеңде ем алатын пациенттерде, ұсынымдарға сәйкес дәрілік заттардың қауіпсіздігіне мониторинг жүргізуді қамтамасыз етеді:

туберкулезге қарсы препараттарға жағымсыз реакциялар тіркелген кезде, МСАК дәрігерлері жағымсыз реакцияларды тоқтату үшін симптоматикалық ем тағайындайды, МСАК дәрігері фтизиатр дәрігермен бірлесіп, препараттарды қабылдау жиілігі, уақыты және енгізу тәсілі қайта қарайды немесе препараттың дозасын уақытша азайтады. Оң әсер болмаған жағдайда препаратты уақытша (2-3 күнге) тоқтатады немесе фтизиатр дәрігердің немесе ОДКК-ның консультациясымен тиімділігі кем емес туберкулезге қарсы препаратқа ауыстырады;

елеулі жағымсыз реакцияларда (құрысу синдромдары, естен тану жайдайы, анафилактикалық шок, жедел психоздар, уытты гепатиттер, асқазан мен ұлтабардың ойық жара аурулары, уытты нефрит және т.б.) барлық туберкулезге қарсы препараттар тоқтатылады. Жағымсыз реакция жойылғаннан кейін, тоқтатылған препараттар аз уытты препараттан бастап қайтадан тағайындалады;

Туберкулезге қарсы препараттарды қабылдауда жағымсыз реакциялардың алдын алу үшін профилактикалық шаралар:

стационарлық кезеңде де, пациент амбулаториялық кезеңде медициналық ұйымға келген кезде де немесе ТБЕ/ББЕ бойынша туберкулезге қарсы препараттарды қабылдаған кезде де туберкулезге қарсы препараттарды көтере алмайтындығын күнделікті бақылау;

осы Қағидаларға № 8 қосымшаға сәйкес дәрілерге көнбейтін туберкулезді емдеуге клиникалық және зертханалық мониторинг жүргізуді қамтамасыз ету;

В6 витаминін, кальций, магний препараттарын, асқазан-ішек жолдарының қызметін жақсартатын ферменттерді, өт құралдарын; гепатотропты заттарды, антигистаминдік препараттарды, дезинтоксикациялық терапияны, емдік плазмоферезді көрсетілімдер бойынша тағайындау.

Емдеудің амбулаториялық кезеңінде туберкулезбен ауыратын барлық пациенттерге психоәлеуметтік қолдау көрсетіледі. Пациенттердің емдеуге бейімділігін арттыру үшін тұрақты негізде әлеуметтік қолдаудың әртүрлі шаралары (ай сайынғы ақшалай төлемдер, азық-түлік пакеттері, ыстық тамақ, көлік шығыстарын өтеу және т.б.) қолданылады.»;

192 және 193-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«192. Дәріге көнбейтін туберкулезбен ауыратын пациенттерді емдеу нәтижелерін тіркеу:

1) «сауықты» – емдеу ұлттық ұсынымдарға сәйкес тиімсіз емдеу белгілерінсіз және емдеудің қарқынды фазасы аяқталғаннан кейін кемінде 30 күн үзіліспен жасалған дәйекті себінділердің үш немесе одан да көп теріс нәтижелері болған кезде аяқталды;

2) «ем аяқталды» – емдеу ұлттық ұсынымдарға сәйкес сәтсіз емдеу белгілерінсіз аяқталды, бірақ емдеудің қарқынды кезеңі аяқталғаннан кейін кемінде 30 күн үзіліспен жасалған үш немесе одан да көп дәйекті себінділердің теріс нәтижелері бар екендігі туралы деректер жоқ;

3) «сәтсіз ем»:

емдеу туберкулезге қарсы препараттарға толық көнбеушілік немесе туберкулезге қарсы препараттарға бар жаппай көнбеушілікке байланысты тоқтатылды (тиімді емдеу схемасын таңдау мүмкін еместігінен);

емнің 5-айының соңына қарай бактериологиялық конверсияның немесе бактериологиялық конверсияға қол жеткізгеннен кейін емдеу процесінде бактериологиялық реверсияның болмауы;

4) «қайтыс болды» – емдеу курсы кезінде кез келген себептермен қайтыс болған туберкулезбен ауыратын пациент;

5) «кейінгі байқау үшін жоғалту» – туберкулезбен ауыратын пациент, оның емделуі қатарынан 2 айға (немесе одан да ұзақ) үзілді;

б) «нәтиже бағаланбаған» – емдеу нәтижесі бағаланбаған туберкулезбен ауыратын пациент. Бұған басқа медициналық ұйымға «ауыстырылған» жағдайлар және емдеудің белгісіз нәтижелері бар жағдайлар кіреді.

193. Дәріге көнбейтін туберкулезбен ауыратын науқастардың емдеу тиімділігінің индикаторлары: емнің 6-шы айында микроскопия және себінді әдісімен бактерия бөлетін өкпе туберкулезінің 85% жағдайында, емнің сәтті болу көрсеткіші – көптеген дәріге көнбейтін туберкулездің барлық жағдайларының 80% -да қақырық конверсиясына қол жеткізу болып табылады.»;

195 және 196-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«195. Туберкулезге қарсы ем қабылдайтын пациенттің клиникалық жағдайын жағымсыз реакциялардың болуына бағалауды күнделікті емдеуші дәрігер немесе фтизиатр дәрігер, ТБЕ/ББЕ кабинетінің медицина қызметкері жүзеге асырады. Емдеуші дәрігер немесе фтизиатр дәрігер анықталған жағымсыз реакцияларды ақпараттық медициналық жүйеге тіркейді. ТБЕ/ББЕ кабинетінде медицина қызметкері жағымсыз реакцияларды анықтаған жағдайда, ақпарат тікелей емдеуші дәрігерге немесе фтизиатр дәрігерге беріледі.

196. Дәрілік препаратқа жағымсыз реакцияларды анықтаған емдеуші дәрігер немесе фтизиатр-дәрігер (медицина қызметкері) Кодекстің 261-бабының 2-тармағына сәйкес хабарлама-картаны толтырады және дәрілік заттар мен медициналық бұйымдардың айналысы саласындағы мемлекеттік сараптама ұйымына ұсынады. Хабарлама-карталардың тіркелуін бақылау фтизиопульмонология орталығындағы фармакологиялық қадағалау/аМБЛ жөніндегі жауапты адамға жүктеледі.»;

199-тармақ алып тасталсын;

мынадай мазмұндағы 199-1-тармақпен толықтырылсын:

«199-1. Елеулі жағымсыз реакцияларды есепке алуды, жинақтауды, талдауды фармакологиялық қадағалау жөніндегі жауапты маман жүзеге асырады.»;

201-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«201. Динамикалық байқау денсаулық сақтаудың ақпараттық жүйелерінде жүргізіледі және мынадай топтар бойынша жүзеге асырылады:

- 1) нөлдік топ (0) – туберкулез белсенділігі күмәнді адамдар;
- 2) бірінші топ (I) – белсенді туберкулезбен ауыратын адамдар;
- 3) екінші топ (II) – белсенді емес туберкулезбен ауыратын адамдар;
- 4) үшінші топ (III) – туберкулезбен ауыру қаупі жоғары адамдар.»;

207-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«207. IA кіші тобының пациенттеріне стандартты, IB кіші тобының қысқартылған немесе ұзақ емдеу схемалары тағайындалады. Туберкулезбен ауыратын науқастарды динамикалық байқау (топтардың сипаттамасы, бақылау мерзімі, қажетті іс-шаралар мен нәтижелер) осы Қағидаларға 9-қосымшаға сәйкес жүзеге асырылады. Емнің нәтижесі «жазылды» немесе «ем аяқталды» деген кезде пациенттер динамикалық байқаудың екінші тобына (II) ауыстырылады.»;

216-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«216. Динамикалық байқауда (0, I, II, III топтағы) болатын адамдардың тұрғылықты жері өзгерген кезде фтизиатр-дәрігер оны күнтізбелік 10 күн ішінде жаңа тұрғылықты жері бойынша динамикалық байқауға қояды. Пациент шығып жатқан медициналық ұйымның дәрігері пациенттің жаңа тұрғылықты жері туралы ақпарат алған сәттен бастап 3 жұмыс күні ішінде пациент баратын медициналық ұйымды хабардар етуі тиіс.»;

мынадай мазмұндағы 216-1 тармақпен толықтырылсын:

«216-1. Патологиясы үйлескен, туберкулезбен ауыратын науқастарды емдеу инфекциялық бақылау шараларын сақтап, жағдайдың ауырлығын анықтайтын басым патологияның клиникалық көріністерін ескере отырып, бейінді стационарларда ұйымдастырылады. Орталық нерв жүйесі зақымданған туберкулезді анықтаған кезде туберкулезге қарсы препараттармен емдеу пациенттің жай-күйі тұрақтанғанға дейін инфекциялық бақылау шараларын

сақтай отырып, анықтау орны бойынша медициналық ұйымда басталады. Жағдай тұрақтанғаннан кейін пациент ОДКК шешімі бойынша фтизиопульмонология орталығына ауыстырылады.»;

көрсетілген Қағидаларға 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8 және 9-қосымшалар осы бұйрыққа 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 және 8-қосымшаларға сәйкес жаңа редакцияда жазылсын.

2. Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің Медициналық көмекті ұйымдастыру департаменті Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен:

1) осы бұйрықты Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуді;

2) осы бұйрықты ресми жариялағаннан кейін оны Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің интернет-ресурсына орналастыруды;

3) осы бұйрықты Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркегеннен кейін он жұмыс күні ішінде Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің Заң департаментіне осы тармақтың 1), 2) тармақшаларында көзделген іс-шаралардың орындалуы туралы мәліметтерді ұсынуды қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау жетекшілік ететін Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау вице-министріне жүктелсін.

4. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрі

А. Альназарова

Қазақстан Республикасы
Денсаулық сақтау министрі
2025 жылғы 11 сәуірдегі
№ 35 бұйрығына
1- қосымша

Туберкулез профилактикасы жөніндегі
іс-шараларды жүргізу қағидаларына
1-қосымша

Қауіп тобындағы адамдарда латентті туберкулез инфекциясын
диагностикалау схемасы

1 10 жасқа дейінгі балаларда мынадай кез келген симптомдардың болуы: жетел, дене

2 жетел, дене температурасының жоғарылауы, түңгі тершеңдік, қан қақыру, салмақ жоғалту,

3. Соның ішінде силикоз, диализ, ИФ-а ингибиторларымен терапия, транспланттауға дайындық және
4. клиникалық зерттеулер бойынша жүргізілетін туберкулез және ағымдағы жұтпалы туберкулездің егер тиісті
Шолу рентгенографиясы туберкулез жағдайларын қарқынды анықтау аясында ертерек жүргізілуі
5. мүмкін. Схема жасты, қоздырғыштың штамын (дәрілік сезімталдықтың болуы немесе болмауы), уытты
6. әсерді іздеуді, қолжетімділікті және жеке ерекшелікті ескере отырып таңдалады.
Жіті немесе созылмалы гепатит, перифериялық нейропатия симптомдары (изониазидті қолданған
баспайтын) және алкогольді шамалан тыс тұрақты тұтыну профилактикалық ем жүргізуге қарсы көрсеткімдер
көрсеткімдері қолданылмайды. Туберкулез және ағымдағы жұтпалы туберкулезге қарсы
Кысқартулар:
1. ART – адамның иммун тапшылығы вирусы.
2. ART – антиретровирусдық терапия.
3. TPA – туберкулезді рекомбинантты аллерген.
4. IGRA – T-лимфоциттердің гамма-интерферонды шығаруына арналған тест.
5. ИФ-а – ісік некрозының факторлары-а.

Қазақстан Республикасы
Денсаулық сақтау министрі
2025 жылғы 11 сәуірдегі
№ 35 бұйрығына
2 - қосымша

Туберкулез профилактикасы жөніндегі
іс-шараларды жүргізу қағидаларына
2-қосымша

Индекстік жағдайдың туберкулезге қарсы препараттарға сезімталдығына байланысты балалар мен ересектердегі латентті туберкулез инфекциясын емдеу схемалары

Байланыс (индекстік жағдай)	Схема	Жас және салмақ диапазонына байланысты доза					Ең жоғары доза
Белгісіз немесе сезімтал туберкулез	6 немесе 9Н (күн сайын)	Жасы: <10 жас – тәулігіне 10 мг/кг (7-15мг) 10 жас және одан үлкен – тәулігіне 5 мг/кг					Изониазид – 300 мг
	Салмақ диапазоны	4-<8кг	8-<12 кг	12-<16 кг	16-<25 кг	≥25 кг	
	Н 100 мг (ыдырайтын таблетка)	0,5	1	1,5	2	3	
Н ТБ -ға көнбейтін	4R (күн сайын)	Жасы: <10 жас – тәулігіне 15 мг/кг (10-20 мг) 10 жас және одан үлкен – тәулігіне 10 мг/кг					Рифампицин – 600 мг
Белгісіз немесе сезімтал туберкулез	3HR (күн сайын)	Изониазид	Жасы: <10 жас – тәулігіне 10 мг/кг (7-15 мг) 10 жас және одан үлкен – тәулігіне 5 мг/кг				Изониазид – 300 мг Рифампицин – 600 мг
		Рифампицин	Жасы: <10 жас тәулігіне 15 мг/кг (10-20 мг) 10 жас және одан үлкен – тәулігіне 10 мг/кг				
		Салмақ диапазоны	4<8 кг	8<12 кг	12<16 кг	16<25 кг	≥25 кг
		Изониазид 50 мг/ рифампицин 75мг (БД-БП)	1	2	3	4	Ересектер үшін дәрілік нысандарды қолдану
3НР (апта сайын, 12 доза)		Жас және салмақ диапазонына байланысты дозалар					
		10-15 кг	16-23 кг	24-30 кг	31-34 кг	>34 кг	
Жасы 2-14 жас		3	5	6	7	7	

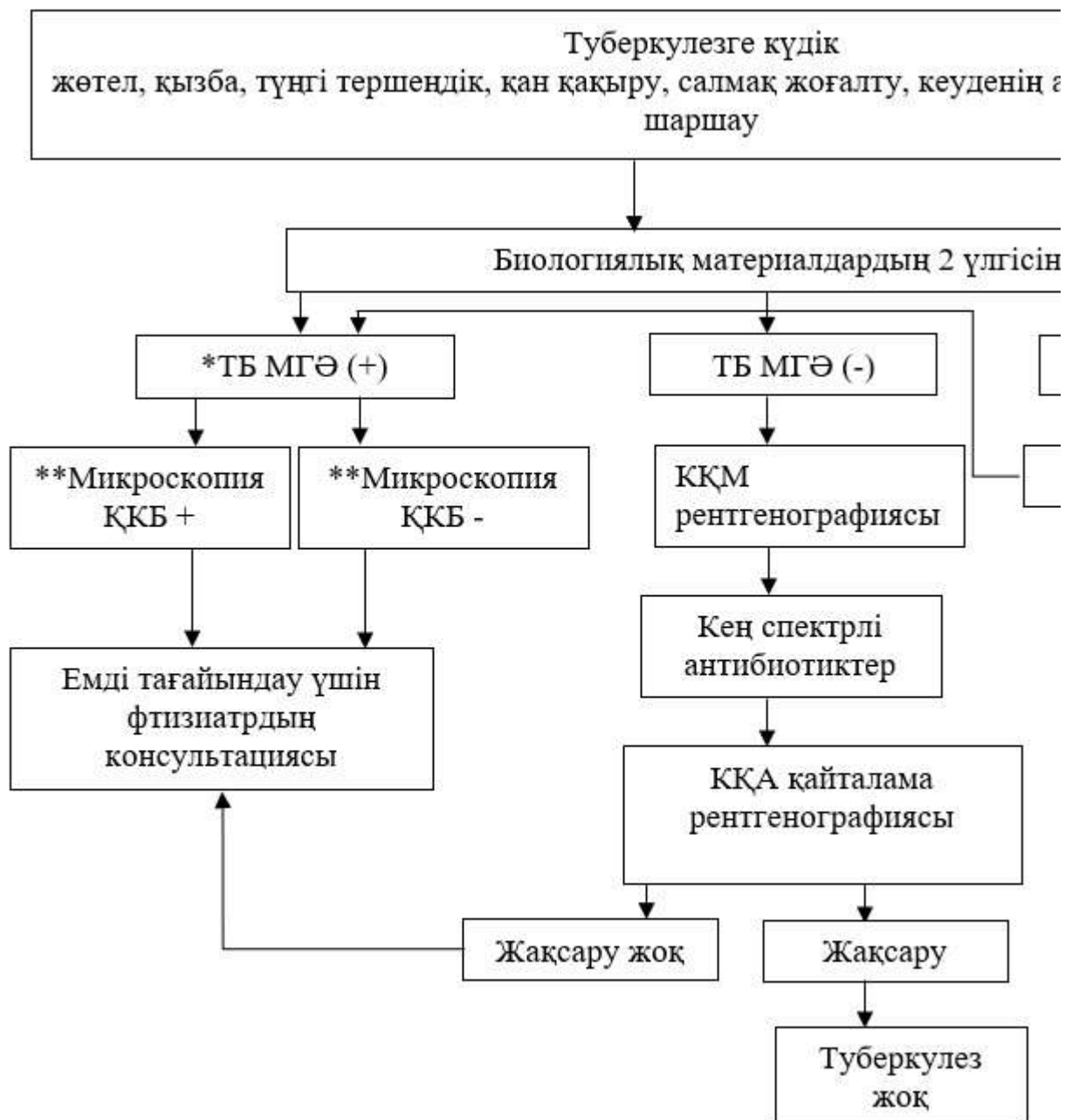
		Изониазид, 100 мг					
		Рифапентин, 150 мг	2	3	4	5	5
ЗНР* (апта сайын, 12 доза)			30-35 кг	35-45 кг	46-55 кг	56-70 кг	> 70 кг
	Жасы >14 жас	Изониазид, 300 мг	3	3	3	3	3
		Рифапентин, 150 мг	6	6	6	6	6
1 НР (күн сайын, 28 доза)			Жасы ≥13 жас (салмақ тобына қарамастан)				
	Изониазид		Тәулігіне 300 мг				
	Рифапентин		Тәулігіне 600 мг				
РК ТБ **, КДТ ТБ	6 Lfx (күн сайын)	Жас және салмақ диапазонына байланысты дозалар					Ең жоғары тәуліктік доза
		Жасы >14 жас, дене салмағы бойынша:					
		<46 кг-750 мг тәулігіне			> 45 кг-1 г тәулігіне		
		Жасы<15 жас (диапазон шамамен 15-20 мг/кг тәулігіне) дене салмағы бойынша (балалар үшін 100 мг ыдырайтын таблеткаларды қолдану)					Левофлоксацин– 1000 мг
	5-9 кг	10-15 кг	16-23 кг	24-34 кг			
		Тәулігіне 150 мг	Тәулігіне 200-300 мг	Тәулігіне 300-400 мг	Тәулігіне 500-750 мг		
	6 Mfx***	Ұсынылатын дозалар тәулігіне 10-15 мг/кг, балалар үшін 100 мг ыдырайтын таблеткаларды қолдану					Моксифлоксацин – 400 мг
4-6 кг		7-9 кг	10-15 кг	16-23 кг	24-35 кг		
50-80 мг		150 мг	200 мг	300 мг	400 мг		

- *НР – біріктіріп қолданылуы мүмкін.
 ** РК ТБ –мен байланыста болғандарды КДТ ТБ –мен байланыста болғандар сияқты емдеуге болады
 *** РК ТБ –мен байланыста болғандарды КДТ ТБ –мен байланыста болғандар сияқты емдеуге болады
 пациентке салмағына байланысты дозаларды (1 мл ерітіндісінде) еріту және қысқартулар:
 1. БДНГ – бекітілген дозасы бар біріктірілген препарат.
 2. БДТ ТБ – көптеген дәріге көнбейтін туберкулез.
 3. РК ТБ – рифампицинге көнбейтін туберкулез.
 4. ТБ – туберкулез.
 5. И – изониазид.
 6. 1НР – изониазид пен рифапентинді біріктіріп профилактикалық емдеудің 1 айлық схемасы.
 7. 3НР – изониазид пен рифапентинді біріктіріп профилактикалық емдеудің 3 айлық схемасы.
 8. 4К – изониазид пен рифампицинді біріктіріп профилактикалық емдеудің 4 айлық схемасы.
 9. 4К – рифампицинмен профилактикалық емдеудің 4 айлық схемасы.
 10. 6Lfx – левофлоксацинмен профилактикалық емдеудің 6 айлық схемасы.
 11. 6Mfx – моксифлоксацинмен профилактикалық емдеудің 6 айлық схемасы.
 12. 6 немесе 9И – изониазидпен профилактикалық емдеудің 6 немесе 9 айлық схемасы.

Қазақстан Республикасы
Денсаулық сақтау министрі
2025 жылғы 11 сәуірдегі
№ 35 бұйрығына
3 - қосымша

Туберкулез профилактикасы
жөніндегі іс-шараларды
жүргізу қағидаларына
3-қосымша

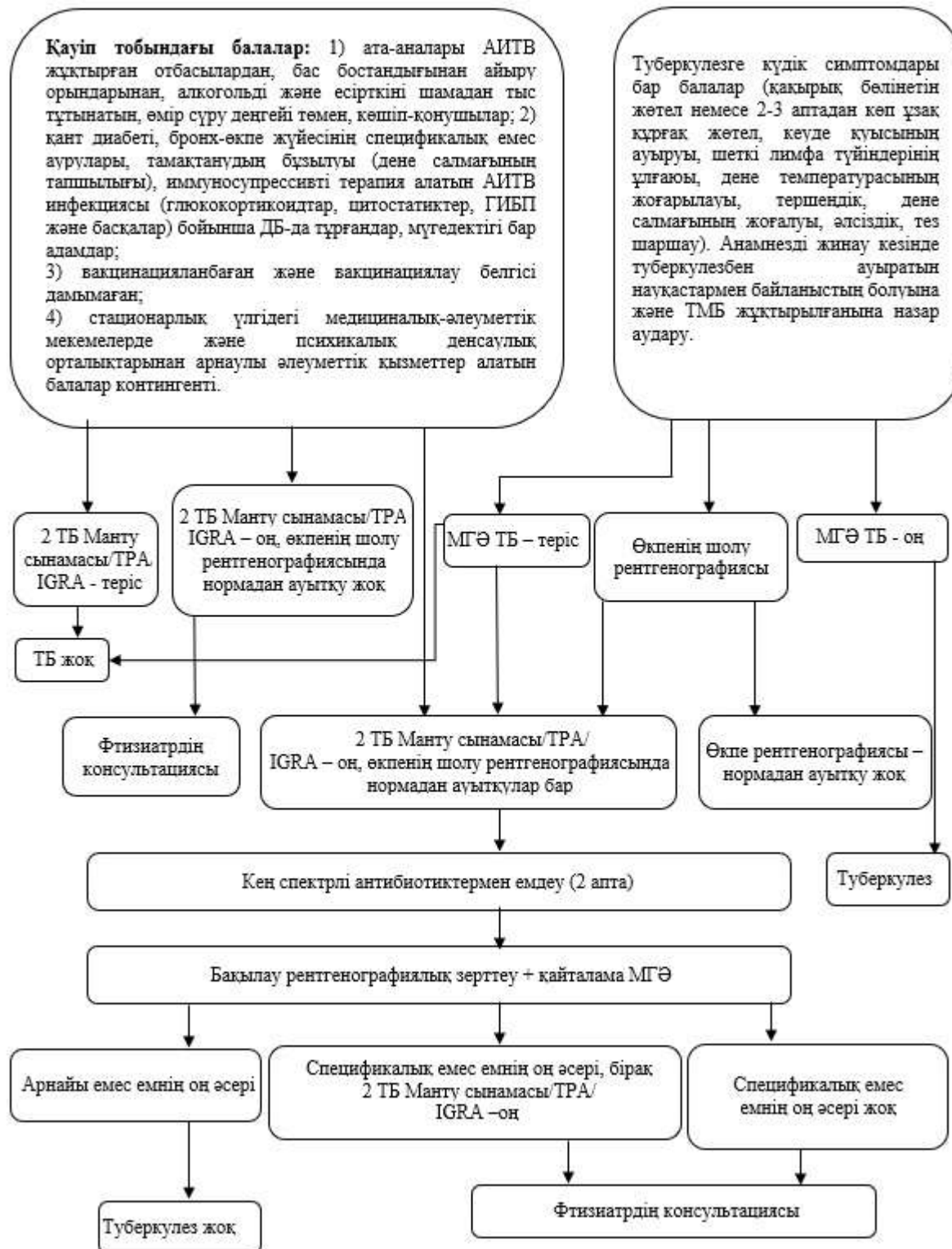
**Медициналық-санитариялық алғашқы көмек көрсететін ұйымдарда
туберкулезге күдік туған кезде пациентті тексеру схемасы**

* МГӘ (молекулярлық генетикалық әдіс) оң нәтиже алған кезде жағдай ФОН-ның ОДКК-на 3 жұмыс күні ішінде ұсынылуы тиіс.

** пациенттің эпидемиологиялық мәртебесін анықтау үшін микроскопия жүргізіледі.

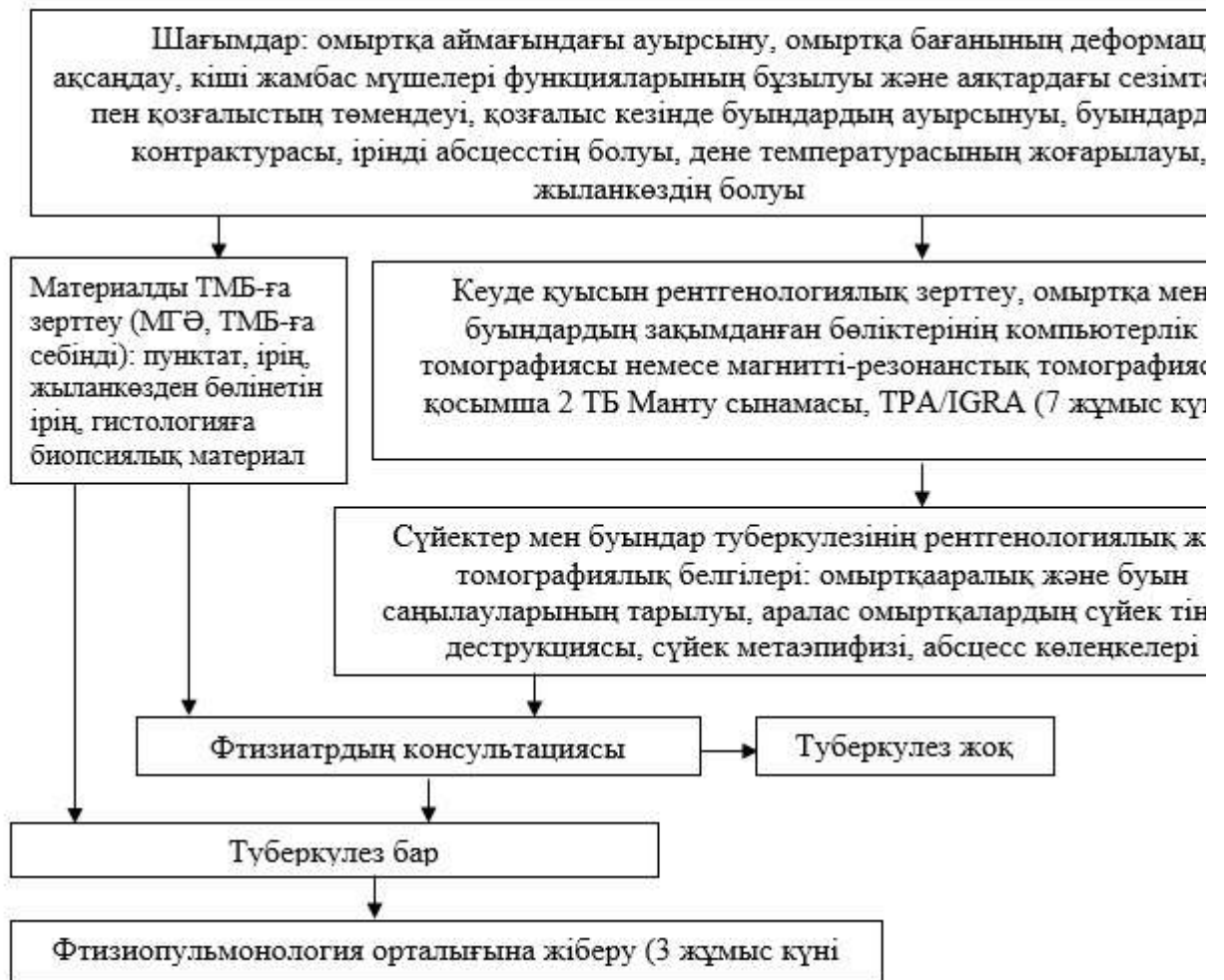
Анамнезінде соңғы 5 жыл ішінде туберкулез болған немесе туберкулезді емдеу 5 жылдан аз уақыт бұрын аяқталған пациенттерде ТБЖМТ/Риф оң нәтижесі туберкулез микобактериясы өсіндісінің бөлінуімен расталуы тиіс.

Туберкулез менингитін диагностикалау схемасы
диагностикалау схемасы

Сүйек және буын туберкулезін диагностикалау схемасы

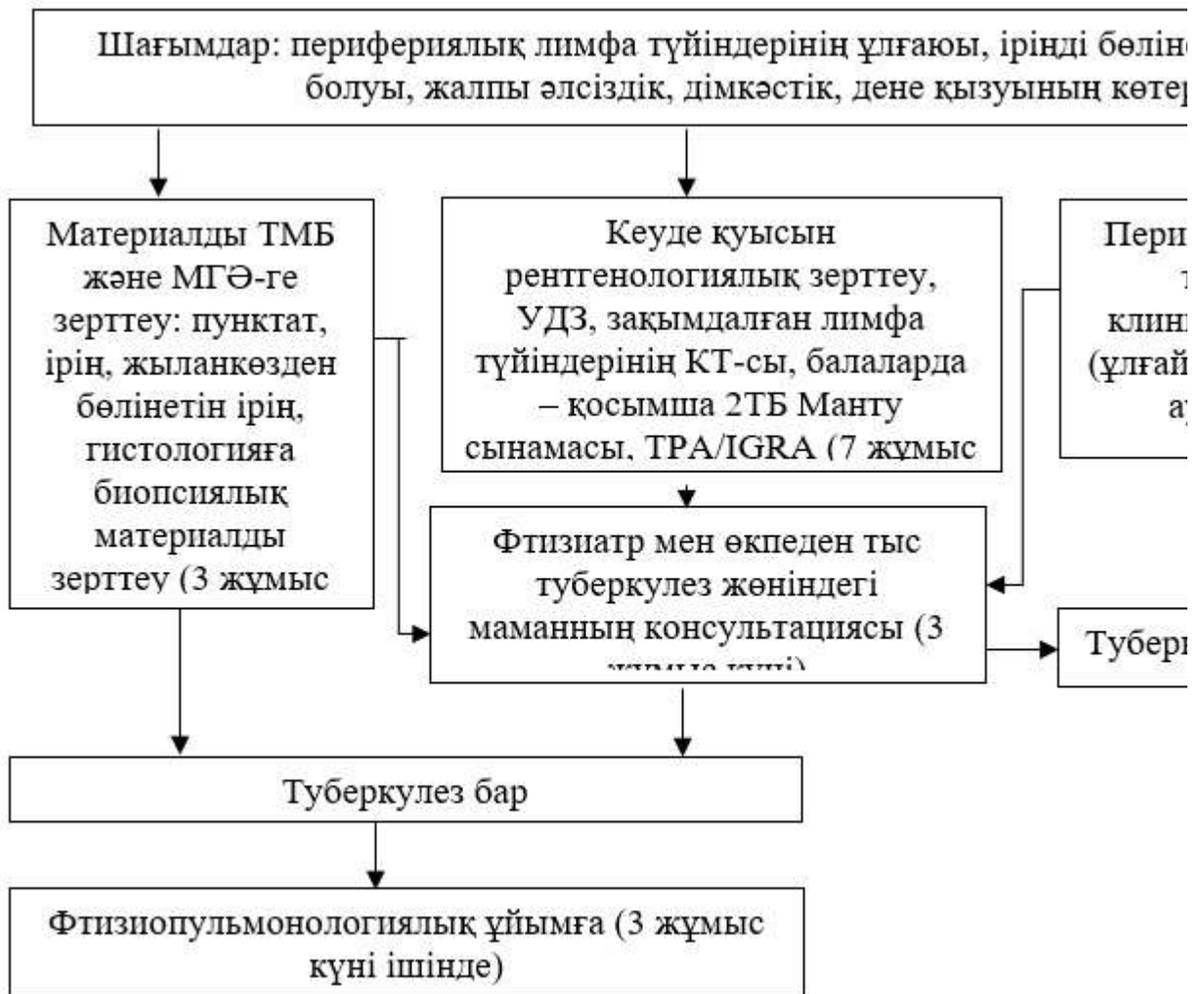
Туберкулезді плевритті диагностикалау схемасы

Несеп-жыныс жүйесі мүшелерінің туберкулезін диагностикалау схемасы

Перифериялық лимфа түйіндерінің туберкулезін диагностикалау схемасы

Көз туберкулезін диагностикалау схемасы

Қысқартулар:

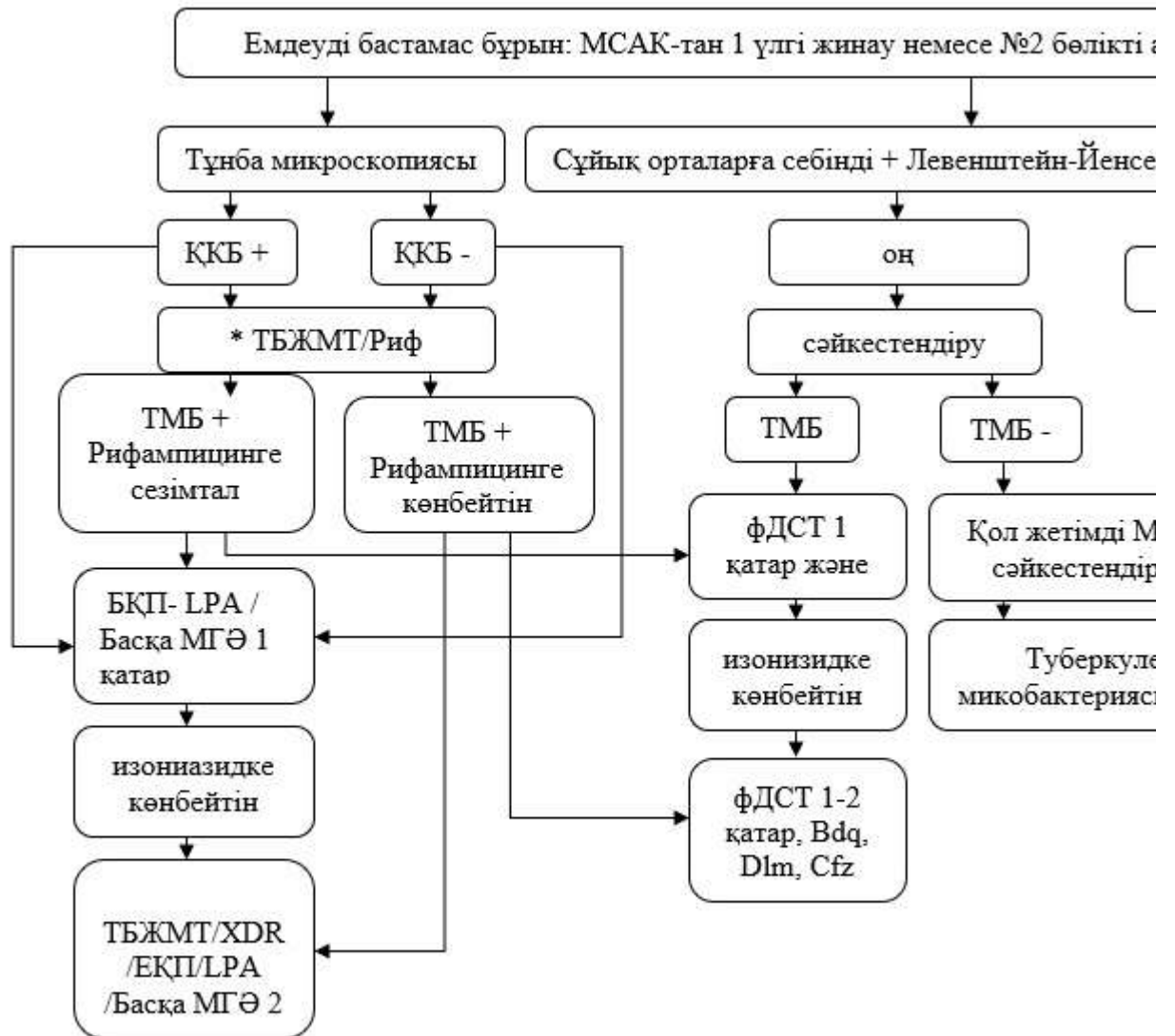
1. АИТВ – адамның иммун тапшылығы вирусы.
2. ГИБП – гендік-инженерлік биологиялық препараттар.
3. ДБ – динамикалық байқау.
4. ТБЖМТ/Риф – туберкулезге жылдам молекулалық тест және рифампицинге көнбеушілік.
5. КҚМ – кеуде қуысының мүшелері.
6. КТ – компьютерлік томография.
7. ҚКБ – қышқылға көнбейтін бактериялар.

8. ТБ МГӘ – туберкулезді зерттеудің молекулярлық-генетикалық әдісі.
9. МРТ – магниттік-резонанстық томография.
10. ОДКК – орталықтандырылған дәрігерлік-консультациялық комиссия.
11. ТБ – туберкулез.
12. ТМБ – туберкулез микобактериясы.
13. ТРА – туберкулезді рекомбинантты аллерген.
14. УДЗ – ультрадыбыстық зерттеу.
15. ФО – фтизиопульмонология орталығы.
16. 2ТБ – 2 туберкулиндік бірлік.
17. IGRA – Т-лимфоциттердің гамма-интерферонды шығаруына арналған
тест.
18. R-графия – рентгенография.

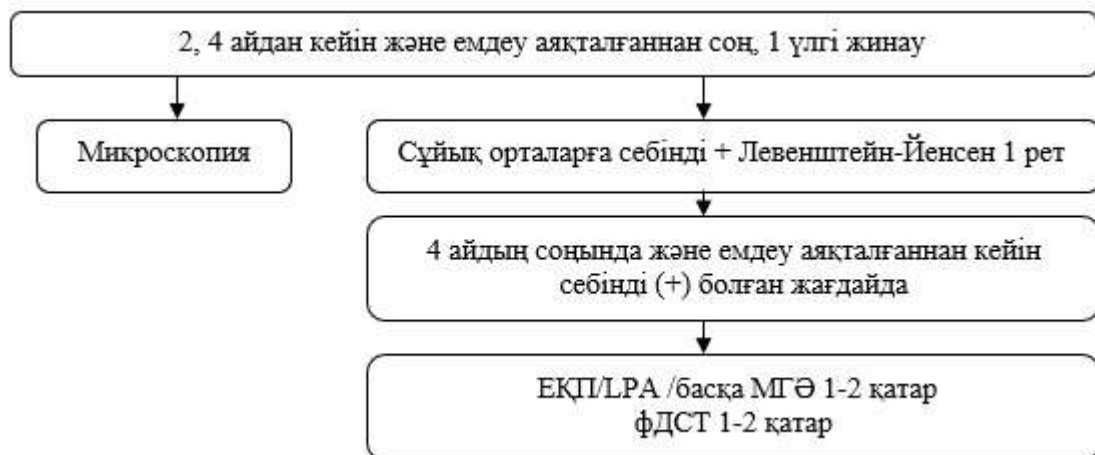
Қазақстан Республикасы
Денсаулық сақтау министрі
2025 жылғы 11 сәуірдегі
№ 35 бұйрығына
4 - қосымша

Туберкулез профилактикасы
жөніндегі іс-шараларды
жүргізу қағидаларына
4-қосымша

**Фтизиопульмонологиялық ұйымдардағы туберкулезді
зертханалық диагностикалау схемасы
Диагностика (1-схема)**

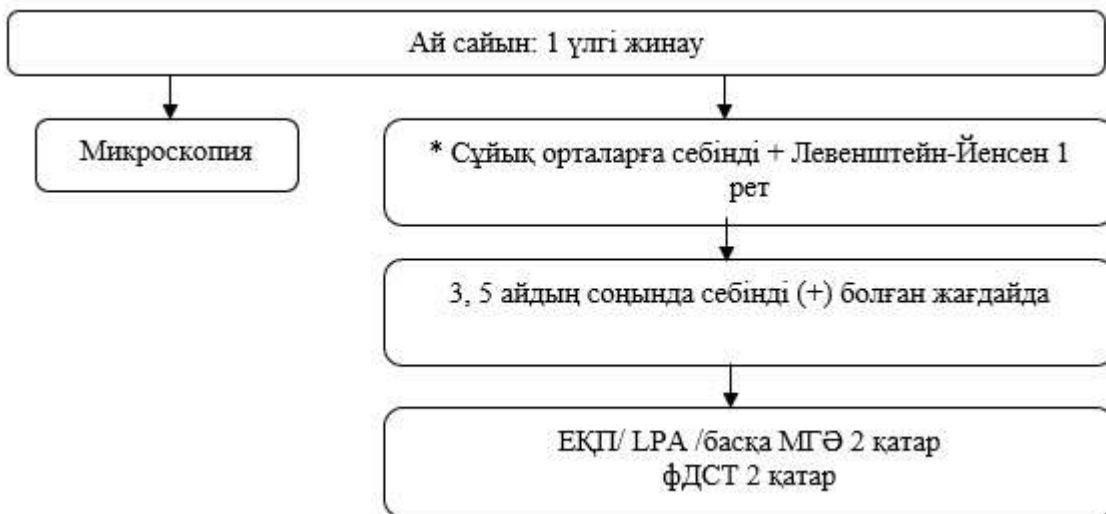

туберкулезбен емделушілердің сұйық орталарға себінділері кезінде емді бақылау (2-схема) болса, зерттеуді

* Қарқынды фазада – сұйық орталарға, қолдау фазасында – Левенштейн-Йенсен ортасына себінді.

Дәріге көнбейтін туберкулез кезінде емді бақылау (S-схема)

- *Қысқа емдеу режимінде емдеу аяқталғанға дейін сұйық орталарда ай сайын себу.
- жосау сәйкес емдеу режимінде оқиға деңгейі бойынша қарқынды фазада және қолдау фазасында Л.Й. ортасына айына екі рет себу.
- Қысқартулар:
1. ДСТ – дәрілік сезімталдыққа тест.
 2. ДСТ – дәрілік сезімталдыққа тест.
 3. ГИД – генетикалық-информациялық диагностикалық тест.
 4. Т.В.М.Т./Риф – туберкулезге жылдам молекулалық тест және рифампицинге көнеушілік.
 5. МТ/ХДР – туберкулезге жылдам молекулалық тест және екінші қатардағы препараттарға көнеушілік.
 6. КББ – қышқылға көнбейтін бактериялар.
 7. МГӨ – молекулалық-генетикалық әдіс.
 8. МСАК – медициналық-санитариялық алғашқы көмек.
 9. ТМБ – туберкулез микобактериясы.
 10. фДСТ – фторхинолон қатарындағы препараттарға дәрілік сезімталдық тесті.
 11. Bcd – беквалин.
 12. Cfx – ципрофлоксацин.
 13. Dlm – деламанид.
 14. Z – пиразинамид.

Қазақстан Республикасы
Денсаулық сақтау министрі
2025 жылғы 11 сәуірдегі
№ 35 бұйрығына
5 - қосымша

Туберкулез профилактикасы
жөніндегі іс-шараларды
жүргізу қағидаларына
5-қосымша

**Дәрілік сезімталдыққа тест жүргізу үшін туберкулезге қарсы
препараттардың сыни концентрациялары**

Препарат	Әдіс	Сыни концентрациялар мкг/мл	
		Левенштейн-Йенсен	MGIT 960
Изониазид	Сұйық, тығыз	0,2	0,1
Рифампицин	Сұйық, тығыз	40,0	0,5
Этамбутол	Сұйық, тығыз	2,0	5,0
Пиразинамид	Сұйық	-	100
Стрептомицин	Сұйық, тығыз	4,0	1,0
Амикацин	Сұйық	30,0	1,0
Левифлоксацин	Сұйық, тығыз	2,0	1,0
Моксифлоксацин	Сұйық, тығыз	1,0	1,0/0,25
Протионамид	Сұйық, тығыз	40,0	2,5
Этионамид	Сұйық, тығыз	40,0	5,0
Линезолид	Сұйық	-	1,0
Бедаквилин	Сұйық	-	1,0
Деламанид	Сұйық	-	0,06
Клофазимин	Сұйық	-	1,0

Қысқарту:

1. MGIT 960 –ВАСТЕС аппаратында зерттеу.

Қазақстан Республикасы
Денсаулық сақтау министрі
2025 жылғы 11 сәуірдегі
№ 35 бұйрығына
ҚОСЫМША

Туберкулез профилактикасы
жөніндегі іс-шараларды
жүргізу қағидаларына
6-ҚОСЫМША

**1) Дәріге сезімтал, дәріге көнбейтін туберкулезді және латентті
туберкулез инфекциясын емдеуге арналған туберкулезге қарсы
препараттардың тізбесі**

ТҚП атауы (ХПА)	ТҚП дозасы	Дәрілік нысан
Рифампицин+Изониазид (RH)	150 мг+75 мг	Біріктіріген нысан
Рифампицин + Изониазид + Пиразинамид (RHZ)	150 мг+75 мг+400 мг	Біріктіріген нысан
Рифампицин + Изониазид + Пиразинамид + Этамбутол (RHZE)	150 мг+75 мг+ 400 мг+275 мг	Біріктіріген нысан
Рифампицин+Изониазид (RH)	75 мг+50 мг	Еритін таблетка
Рифампицин+ Изониазид+ Пиразинамид (RHZ)	75 мг+50 мг+150 мг	Еритін таблетка
Изониазид (H)	300 мг; 100 мг	Таблеткалар
Изониазид (H)	50 мг/мл	Ішке қабылдайтын ерітінді
Изониазид (H)	100 мг	Еритін таблетка
Изониазид (H)	100 мг/5 мл 200 мл	Шәрбат
Изониазид (H)	500 мг/5 мл	Бұлшық ет ішіне және вена ішіне енгізу үшін 10% ерітінді
Рифампицин (R)	150 мг; 300 мг	Капсулалар
Рифампицин (R)	20 мг/мл	Пероральды ерітінді
Рифампицин лиофилизат	150 мг	Вена ішіне енгізуге арналған ерітінді дайындайтын лиофилизирленген ұнтақ
Этамбутол (E)	400 мг	Таблетка
Этамбутол (E)	100 мг	Еритін таблетка
Этамбутол (E)	20 мг/мл	Ішке қабылдайтын ерітінді
Этамбутол (E)		Инъекцияға арналған ерітінді 10% 10 мл, 20 мл
Пиразинамид (Z)	400 мг; 500 мг	Таблетка
Пиразинамид (Z)	150 мг	Еритін таблетка
Бедаквилин (Bdq)	100 мг	Таблетка

Бедаквилин (Bdq)	20 мг	Еритін таблетка
Левофлоксацин (Lfx)	100 мг	Еритін таблетка
Левофлоксацин (Lfx)	250 мг; 500 мг; 750 мг	Таблетка
Левофлоксацин (Lfx)	500 мг (5 мг/мл 100 мл)	Инфузияға арналған ерітінді
Моксифлоксацин (Mfx)	400 мг	Қабықпен қапталған таблетка
Моксифлоксацин (Mfx)	400 мг/250 мл	Инфузияға арналған ерітінді
Моксифлоксацин (Mfx)	100 мг	Еритін таблетка
Линезолид (Lnz)	20 мг/мл / 300 мл	Инфузияға арналған ерітінді
Линезолид (Lnz)	150 мг	Еритін таблетка
Линезолид (Lnz)	600 мг	Қабықпен қапталған таблетка
Линезолид (Lnz)	2 мг/1 мл	Инфузияға арналған ерітінді: құты/ контейнерлер 100 мл, 200 мл немесе 300 мл
Клофазимин (Cfz)	50 мг; 100 мг	Капсула немесе таблетка
Циклосерин (Cs/)	125 мг	Шағын капсулалар
Циклосерин (Cs)	250 мг	Капсула
Деламанид (Dlm)	25 мг	Еритін таблетка
Деламанид (Dlm)	50 мг	Таблеткалар
Импипенем+ Циластатин (Imp /Cln)	500 мг + 500 мг	Инфузияға арналған ерітіндіні дайындайтын ұнтақ: құты
Меропенем (Mpm)	1 г	Инъекцияға арналған ерітіндіні дайындайтын ұнтақ: құты (10 мл)
Амикацин (Am)	500 мг/2 мл	Инъекцияға арналған ерітінді, құты
Стрептомицин (S)	1 г	Вена ішіне енгізу үшін ерітінді дайындауға арналған ұнтақ: құты
Этионамид (Eto)	250 мг	Таблетка
Этионамид (Eto)	125 мг	Еритін таблетка
Протионамид (Pto)	250 мг	Үлбірлі қабықпен қапталған таблетка
Пара-аминосалицил қышқылы (ПАСҚ- PAS)		Ішекте еритін қабықпен қапталған түйіршіктер 800 мг/г,600 мг /г, әрқайсысы 4 г, 100 г, 500 г; таблеткалар 500 мг, 1000 мг; ұнтақ әрқайсысы 12,5 г
Пара-аминосалицил қышқылы (ПАСҚ- PAS)	3%; 400 мл, 200 мл, 100 мл	Инфузияға арналған ерітінді
Амоксициллин клавулат (Amx/Clav) түріндегі клавулан қышқылы	0,5 г амоксициллин +0,1 г клавулан қышқылы	Вена ішіне енгізуге арналған ерітінді дайындайтын ұнтақ
Амоксициллин+клавулан қышқылы (Amx/Clav)	амоксицилин клавулат (500 /125 мг) түріндегі 125 мг клавулан қышқылы	Үлбірлі қабықпен қапталған таблетка 500 мг/125 мг, 875 мг/125 мг; ыдырайтын таблеткалар 500 мг/125 мг
Рифапентин (P)	150 мг; 300 мг	Таблетка
Претоманид (Pa)	200 мг	Таблетка
Рифабутин (Rfb)	150 мг	Таблетка

2) Салмақ диапазоны бойынша сезімтал туберкулезді емдеуге арналған туберкулезге қарсы препараттардың тәуліктік дозалары (мг) (ДДҰ, 2022 жыл)

Препараттар (ХПА)	Салмақ бойынша дозасы	Препараттың дозасы мг	Салмақ (кг)				
			25-<30 кг	30-<35 кг	35-<50 кг	50-<65 кг	65 кг и более
Изониазид	4-6 мг/кг	300 мг	150 мг	300 мг	300 мг	300 мг	400 мг
Рифампицин	8-12 мг/кг	150 мг	300 мг	450 мг	600 мг	600 мг	750 мг
Пиразинамид	20-30 мг/кг	400 мг	800 мг	1200 мг	1600 мг	1600 мг	2000 мг
Пиразинамид	20-30 мг/кг	500 мг	750 мг	1250 мг	1500 мг	1500 мг	2000 мг
Этамбутол	15-25 мг/кг	400 мг	600 мг	800 мг	1200 мг	1200 мг	1600 мг
Рифапентин		150 мг			1200 мг	1200 мг	1200 мг
Рифапентин		300 мг			1200 мг	1200 мг	1200 мг
Моксифлоксацин		400 мг			400 мг	400 мг	400 мг
Бекітілген дозаларда біріктірілген препараттар							
RHZE		150 мг+75 мг+ 400 мг+275 мг	2	3	4	4	5
RHZ		150 мг+75 мг +400 мг	2	3	4	4	5
RH		150 мг+75 г	2	3	4	4	5

Ескерпе: жоғары келтірілген дозалардан 750-бір туберкулезге қарсы біріктірілген препараттардағы Рифампицинді ең жоғары тәуліктік дозасын есептеу үшін екі есе көбейту керек. Мыналарға қатысты есептеу үшін екі есе көбейту керек: RHZE, RHZ, RH. **туберкулезге қарсы препараттардың тәуліктік дозалары**

Салмағы 25 кг дейін болатын балаларға арналған бірінші қатардағы туберкулезге қарсы препараттардың тәуліктік дозаларын есептеу және рұқсат етілген ауытқулар (Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы, 2022 жыл)			
Препараттар (ХПА)	Тәуліктік дозасын мг/кг салмағына есептеу	Тәуліктік дозаның мг/кг салмағына сұрқсат етілетін ауытқулар	Ең жоғары тәуліктік доза (мг)
Изониазид	10	7-15	300
Рифампицин	15	10-20	600
Пиразинамид	35	30-40	2000
Этамбутол	20	15-25	1200

Ескерпе: сияқты жұртылық салмағы бар балаларға туберкулезге қарсы препараттар дозасын есептеу ересектердегі екі есе көбейту керек. Мыналарға қатысты есептеу үшін екі есе көбейту керек: RHZE, RHZ, RH. **туберкулезге қарсы препараттардың тәуліктік дозалары**

Жас топтары	Таблетка саны	
	Қарқынды фаза	Қолдаушы фаза
	RHZ (75/50/150)	RH (75/50)
	E (100)	

		(40 мг /1мл) (стандартты доза)										
		Таблетка 400 мг (жоғары доза)	-	-	-	-	-	-	400-600 мг	600 мг	600-800 мг	800 мг
Препарат	Салмақ байланысты тәуліктік доза	Дәрілік нысан және дозасы (ТҚП қажет болған жағдайда 10 мл суда еріту)	3-<5 кг ^a	5-<7 кг ^a	7-<10 кг	10-<16 кг	16-<24 кг	24-<30 кг	30-<36 кг	36-<46 кг	46-<56 кг	56-<70 кг
Бедак-влин (Bdq)	-	Еритін таблетка 20 мг	0 - < 3 ай: 2 апта бойы 30 мг; содан кейін аптасына 10 мг-нан 3 рет (дүйсенбі, сәрсенбі, жұма – Дс, Ср, Жм) 22 апта ішінде; ≥3 ай: 2 апта бойы 60 мг; содан кейін аптасына 20 мг - нан 3 рет (Дс/Ср/Жм) 22 апта ішінде	0 - < 3 ай: 2 апта бойы 30 мг; содан кейін аптасына 10 мг-нан 3 рет (Дс/Ср/Жм) 22 апта ішінде; ≥3 ай: 2 апта бойы 60 мг; содан кейін аптасына 20 мг - нан 3 рет (Дс/Ср/Жм) 22 апта ішінде; 3 - < 6 ай: 2 апта	3 - < 6 ай: 2 апта бойы 60 мг; содан кейін аптасына 20 мг (Дс/Ср/Жм) 22 апта ішінде; ≥6 ай: 2 апта бойы 120 мг; содан кейін	2 апта бойы 200 мг; содан кейін аптасына 3 рет – 100 мг (Дс/Ср/Жм) 22 апта ішінде;	2 апта бойы 400 мг; содан кейін аптасына 3 рет – 200 мг (Дс/Ср/Жм) 22 апта ішінде	-	-			

				бойы 60 мг); со- дан кей- ін ап- тасы- на 20 мг - нан 3 рет (Дс/ Ср /Жм) 22 апта ішін- де; ≥6 ай: 2 ап- та бойы 80 мг; со- дан кей- ін 40 мг – апта- сына 3 рет (Дс /Ср /Жм) 22 апта ішін- де	апта- сына 60 мг 3 рет (Дс/ Ср /Жм) 22 апта ішін- де;		
	-	Таб- летка 100 мг (10 мг /мл) ^d	-0 - < 3 ай: 2 ап- та бойы 3 мл; содан кейін 1 мл- дан аптасына 3 рет (Дс, Ср, Жм) 22 апта ішінде; ≥3 ай: 2 апта бойы 6 мл; со- дан кейін апта- сына 2 мл-дан 3 рет (Дс/Ср/Жм) 22 апта ішінде.	0 - < 3 ай: 2 ап- та бойы 3 мл; со- дан кей- ін ап- тасы- на 3 рет 1 мл-	3- < 6 ай: 2 ап- та бойы 6 мл; со- дан кейін апта- сына 3 рет 2 мл (Дс	2 апта бойы 200 мг; содан кейін аптасына 100 мг 3 рет (Дс/Ср/ Жм) 22 апта ішінде;	400 мг 2 апта бойы; содан кейін 200 мг –апт 3 рет (Дс/Ср/Жм) 22 апта ішінде;

					дан Дс / Ср /Жм 22 апта ішін- де; ішін- де; 3 - < 6 ай: 2 ап- та бойы 6 мл); со- дан кей- ін ап- тасы- на 2 мл- дан 3 рет (Дс/ Ср /Жм) 22 апта ішін- де; ≥6 ай: 2 ап- та бойы 8 мл; со- дан кей- ін 4 мл – апта- сына 3 рет (Дс/ Ср /Жм) 22 апта ішін- де	/Ср /Жм) 22 апта ішін- де; ≥6 ай: 2 апта бойы 12 мл; со- дан кейін апта- сына 3 рет 6 мл (Дс /Ср /Жм) 22 апта ішін- де;							
Пре- парат	Сал- мақ- қа бай-	Дәрі- лік ны- сан және	3-<5 кг ^а	5-<7 кг ^а	7- <10 кг	10- <16 кг	16-<24 кг	24- <30 кг	30-<36	36-<46 кг	46- <56 кг	56- <70 кг	

	ланы-сты тәулік-тік доза	дозасы (ТҚП қажет болған жағдайда 10 мл суда еріту)										
Линезолид (Lzd)	10-12 мг /кг	Суспензия	2 мл	4 мл	6 мл	8 мл	11 мл	14 мл	15 мл	20 мл	-	-
	1 р /күні не > 15 кг салмаққа;	20 мг /мл										
	15мг /кг 1 р/күні не <16 кг салмаққа	Еритін таблетка 150 мг (15мг /мл)	2,5 мл	5 мл (75мг еритін таблетка)	150 мг	300 мг		300 мг	450 мг	-		
		Таблетка 600 мг (60 мг /мл)	-	150 мг 1,25 мл ^b	2,5 мл ^b (150 мг)	5 мл (150 мг) ^{b,e}		5 мл (300мг) ^b	450 мг	600 мг		
Клофаземин (Cfz)	2-5мг /кг	Капсула немесе таблетка 50мг	50 мг Дс/Жм	50 мг күн ара (бұдан әрі – күн ара) (Дс/Ср/Жм)			50 мг	100 мг	100 мг			
		Капсула немесе таблетка 100 мг	-	50 мг – Дс/Жм		50 мг – Дс /Ср/Жм	100 мг	100 мг				
Циклосерин (Cs)	15-20 мг /кг	125 мг мини капсулалар (12,5 мг/мл)	2 мл ^{b g}	4 мл ^b	125 мг	250 мг	375 мг	500 мг	500 мг	-		-
		250 мг капсулалар (25 мг /мл)	1 мл ^{b g}	2 мл ^b	5 мл ^b	250 мг	500 мг	500 мг	500 мг	750 мг		
Этамбутол (Е)	15-25 мг /кг	Еритін таблетка 100	5 мл (50 мг ери-	100 мг	200 мг	300 мг	400 мг	-	-	-	-	-

		мг (10 мг/мл)	тін таблетка)									
		400 мг таблеткалар (40/мг /мл)	1.5 мл ^b	3 мл ^b	4 мл ^b	6 мл	400 мг	600 мг	800 мг	1200 мг		
Препарат	Салмаққа байланысты тәуліктік доза	Дәрілік нысан және дозасы (ТҚП қажет болған жағдайда 10 мл суда еріту)	3-<5 кг ^a	5-<7 кг ^a	7-<10 кг	10-<16 кг	16-<24 кг	24-<30 кг	30-<36 кг	36-<46 кг	46-<56 кг	56-<70 кг
Деламанид (Dlm)	-	Еритін таблетка 25 мг	25 мг	<3 ай – 25 мг-нан күніне 1 рет ≥3 ай – 25 мг-нан күніне екі рет		25 мг-нан күніне 2 рет	50 мг – таңертең; 25 мг – кешке		50 мг – күніне 2 рет		-	-
	-	Таблетка 50 мг ^h (5 мг /мл)	5мл (25мг) бір қабылдау ^b	<3 ай – 5 мл (25 мг) күніне 1 рет > 3 ай – 5 мл (25мг) – күніне 2 рет		5мл (25 мг) – күніне 1 рет	10 мл (50мг) – таңертең; 5 мл (25мг таблетка) – кешке		50 мг – күніне 2 рет		100 мг– күніне 2 рет	
Пиразинамид (Z)	30-40 мг /кг	Еритін таблетка 150 мг (15 мг /мл)	5 мл (75 мг)	150 мг	300 мг	450 мг	750 мг	-	-	-	-	-
		Таблетка 400 мг (40 мг /мл)	2,5 мл ^b	5 мл (200 мг) ^b	7,5 мл (300 мг) ^b	400 мг	800 мг	1000 мг	1200 мг	1600 мг		
		Таблетка 500 мг (50 мг /мл)	2 мл ^b	5 мл (250 мг) ^b		500 мг	750 мг	1000 мг	1250 мг	1500 мг		
			1 мл	2 мл	4 мл	6 мл						

Меропенем (Mpm)	Әр 8 сағат сайын вена ішіне 20-40 мг / кг	Құты 1 г, венаға енгізуге арналған ұнтақ (20мл)					9 мл	11 мл	1000 мг-нан 3 рет күніне немесе 2000 мг-на күніне			
Препарат	Салмаққа байланысты тәулік-тік доза	Дәрілік нысан және дозасы (ТҚП қажет болған жағдайда 10 мл суда еріту)	3-<5 кг ^a	5-<7 кг ^a	7-<10 кг	10-<16 кг	16-<24 кг	24-<30 кг	30-<36 кг	36-<46 кг	46-<56 кг	56-<70 кг
Имипенем+ Циластатин (Imp /Cln)	-	Инъекцияға арналған ұнтақ 500мг + 500мг (10мл)	15 жасқа дейінгі пациенттерге тағайындалмайды (Меропенем ұсынылады)						1000 мг- күніне 2 рет			
Амикацин (Am)	15-20 мг /кг	Құты 500 мг /2 мл инъекциялық ерітінді	-	-	-	-	-	-	-	-	750 мг /3 мл -1000 мг/4 мл	1000 мг/4 мл
Стрептомицин (S)	20-40 мг /кг	Құты 1 г	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Этионамид (Eto) немесе Про-	15-20 мг /кг	Еритін таблетка 125 мг (12,5 мг/мл)	3 мл ^b	7 мл ^b	125 мг	250 мг	375 мг	500 мг	500 мг		-	-
		Таблетка	-	125 мг	5 мл	250 мг	500 мг		500 мг		750 мг	

тиона-мид (Pto)		250 мг (25 мг /мл)		3 мл ^b	(125 мг) ^b							
Препарат	Салмаққа байланысты тәуліктік доза	Дәрілік нысан және дозасы (ТҚП қажет болған жағдайда 10 мл суда еріту)	3-<5 кг ^a	5-<7 кг ^a	7-<10 кг	10-<16 кг	16-<24 кг	24-<30 кг	30-<36 кг	36-<46 кг	46-<56 кг	56-<70 кг
Изониазид (H)	15-20 мг /кг (жоғары доза)	Раствор	5 мл	9 мл	15 мл	20 мл	-	-	-	-	-	-
		Еритін таблетка	5 мл (50 мг)	100 мг	150 мг	200 мг	300 мг	400 мг	400 мг	500 мг	-	-
		Таблетка	-	-	-	-	300 мг	450 мг	450 мг	600 мг	-	-
Клавулан қышқылы Amx /Clav)	-	250 мг амокцициллин /62,5 мг клавулан қышқылы /5мл ішуге арналған ерітінді немесе суспензия дайындауға арналған ұнтақ	1,5 мл – күніне 3 рет	2 мл – күніне 3 рет	3 мл – күніне 2 рет	5 мл – күніне 3 рет	8 мл – күніне 3 рет	10 мл – күніне 3 рет	10 мл – күніне 3 рет	-	-	
		Таблетка	-	-	-	-	-	-	125 мг – күніне 3 рет	-	-	

		лар 125 мг клаву- лан қыш- қылы түрін- де амок- сицил- лин клаву- лана- ты (500 /125 мг)						125 мг –3 рет күніне	
Пре- тома- нид	-	Таб- летка- лар 200 мг	-	-	-	-	-	-	200 мг
a	Дозалау бойынша ұсынымдар ДДҰ нұсқаулықтарындағы қазіргі бар дәлелдерге негізделген.								
b	Бұл дозаны қолдану үшін ересектерге арналған ұсақталған таблеткаларды немесе капсулалардың құрамын 10 мл суда еріту к мл мөлшері қабылдау үшін қажетті дозаны көрсетеді. Бұл қатты дәрілік формалардың бөлінуіне жол бермейді, дегенмен ере еріген, ұсақталған таблеткалардың биожетімділігі дәл анықталмаған (ыдырайтын таблеткаларды қолданған жөн).								
c	Уыттылық қаупі бар жағдайларды қоспағанда, өте жоғары дозаларды қолдануға болады; фармакокинетикалық өзара әрекетт немесе басқа себептерге байланысты деңгейдің төмендеуі күтіледі; немесе штаммның дәріге төзімділік деңгейі төмен.								
d	Дәлелдерге сәйкес, Bdq ересектерге арналған 100 мг таблеткалар суда суспензия түрінде ерітілген, тұтастай жұтылған таблет валентті. Bdq 100 мг қабылдағанға дейін суда суспензия түрінде ұсақталған таблеткаларды қатты араластыру/шайқау қажет.								
e	Қолдану кезінде Линезолид салмағы 16-дан <24 кг-ға дейінгі балаларда дозалау үшін 600 мг таблеткалар мен 150 мг еритін т дағы доза 10-12 мг/кг-нан асады, клиницисттер еритін таблетканы қолдану үшін 10 мл суда 600 мг таблеткаларды еріту нәти: 1,5 немесе 4 мл ерітіндіні таңдай алады.								
f	Клофаземин таблеткалары ыдырайтын болып табылмайды (техникалық ыдырайтын емес), бірақ суда 5 минут ішінде баяу ер үшін 5 мл және 100 мг үшін 10 мл таблетка). Суспензияны қабылдағанға дейін араластыру керек. 100 мг жұмсақ капсулаларды балаларға қабылдау қиын, сондықтан ТҚП өтінімінде балаларға арналған 50 мг таблетканы еск								
g	Салмағы 3-<7кг балалар үшін дозасы бұрын ұсынылғаннан төмен. Бұл нейробиохимиялық жағымсыз құбылыстардың жоға ланысты салыстырмалы түрде жоғары экспозицияға байланысты, бұл әсіресе Циклосеринді Деламанидпен бір мезгілде қолд								
h	Дәлелдерге сәйкес, ересектерге арналған 50 мг Dlm таблеткалары суда суспензия түрінде ерітілген, тұтас жұтылған таблетка лентті.								
i	Амикацин мен Стрептомицинді 18 жас және одан үлкен жастағы ересектерде пероральды препараттарды қолдану арқылы ти мін таңдау мүмкін болмаған жағдайда қолдануға болады және препараттарға сезімталдық расталды, сонымен қатар жағымсыз мониторингілеу үшін мүмкіндік бар. Есту қабілетінің жоғалуы сөйлеудің дамуына және мектепте оқу қабілетіне әсер етуі мү нің қатты әсер етуін ескере отырып, балаларда инъекциялық препараттарды қолдану ерекше жағдайларда, құтқару үшін емде болуы керек және ототоксикалықты ерте анықтауды қамтамасыз ету үшін емдеу қатаң бақылауда болуы керек. Осы препара- ған жағдайда, амикацин үшін 2 жастан асқан балаларға арналған тәуліктік доза-15-20 мг/кг, ал стрептомицин үшін-20-40 мг/ мен 2 жасқа дейінгі балаларға арналған дозаны анықтау үшін фтизиатр/педиатр дәрігерімен консультация жасап, клиренстің үшін мг/кг төмен дозаны қолдану керек. Ауырсынуды азайту үшін лидокаинмен дәрі-дәрмектерді енгізу ұсынылады.								
	Балаларға арналған екінші қатардағы препараттармен емдеу схемасын жасау кезінде ТҚП тәуліктік дозасын анықтау бойынш темелер. • Шала туылған нәрестелер мен дене салмағы төмен <3кг балалар үшін ТҚП тәуліктік дозасын анықтау үшін облыстық және деңгейдегі фтизиатр-педиатр маманымен консультация жасау керек.								

- Дене салмағы 3-тен <5 кг-ға дейінгі нәрестелер үшін ТҚП тәуліктік дозасын анықтау үшін фтизиатр маманымен-облыстық тық деңгейдегі фтизиатр-педиатрмен консультация жасау керек.
- Нәрестелер мен балалардағы туберкулезді емдеу үшін ересектерге қолданылатын таблеткаларды немесе капсулаларды бөлу дың дәрілік формаларын (ерітін таблеткаларды) қолданған жөн. Дәрілік формаларды ерітуге болатын жағдайларда, жоғарыд кестеде дәрілік нысанды суда ерітуге негізделген дозалар және алынған жалпы көлемнен (aliquots) мл-де ұсынылатын мөлше Кестедегі мл саны қамтамасыз етілуі керек дозаға сәйкес келеді. Алынған жалпы ерітіндіден салмақ диапазонына сәйкес кес: көлемді дереу қабылдау керек, ал 10 мл қалдықты тастау керек.
- Кейбір салмақ диапазондары үшін кестеде балаларға арналған дәрілік нысандар түрінде де, ересектерге де препараттар енгі сектерге арналған дозасы бар препараттар қолданылса, кестеде таблеткалардың /капсулалардың мл-де (aliquots) еруін ескере леткалардың бір бөлігі (үлесі) түрінде (егер үлесі 0,5 немесе одан көп болса) доза көрсетіледі. Aliquots таблетканы/капсулань тап, еріткеннен кейін жалпы ерітіндіден қолдану қажет көлемді білдіреді.

Қыскартулар:

1. ДДҰ – Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы.
2. ОДКК – орталықтандырылған дәрігерлік- консультациялық комиссия.
3. ТҚП – туберкулезге қарсы препарат.
4. ХПА – халықаралық патенттелмеген атау.
5. Е – этамоутол.
6. РН – рифампицин мен изониазидті біріктіріп профилактикалық емдеудің схемасы.
7. РИЗ – рифампицин-изониазид-пиразинамидті біріктіріп профилактикалық емдеудің схемасы.
8. РИЗЕ – рифампицин-изониазид-пиразинамид-этамоутолды біріктіріп профилактикалық емдеудің схемасы.
9. РИЗЕ/2 – рифампицин-изониазид-пиразинамид-этамоутолды біріктіріп профилактикалық емдеудің схемасы.
10. РИЗЕ/2 ай – рифампицин-изониазид-пиразинамид/2 ай изониазид-

Қазақстан Республикасы
Денсаулық сақтау министрі
2025 жылғы 11 сәуірдегі
№ 35 бұйрығына
7 - қосымша

Туберкулез профилактикасы
жөніндегі іс-шараларды
жүргізу қағидаларына
8-қосымша

Қысқартылған және ұзақ емдеу режимдерін алатын, дәрілерге көнбейтін
туберкулезбен ауыратын пациенттерді емдеу мониторингі

Зерттеу	Жүргізу жиілігі
Микробиологиялық зерттеулер	
Микроскопия	Ай сайын, емдеудің соңына дейін
Тығыз орталарға себінді (Левенштейн-Йенсен әдісімен)	Емдеуді бастамас бұрын, 7-айдан бастап тоқсан сайын
Сұйық орталарға себінді	Емдеуді бастамас бұрын, содан кейін 6 айға дейін ай сайын, бактериологиялық реверсия басталған кезде. Қысқартылған емдеу режимінде – емдеу курсының соңына дейін ай сайын
Дәрілік сезімталдыққа тест (ДСТ)	Емдеудің басында, себіндінің оң нәтижесінде, сондай-ақ бактериологиялық реверсия басталған кезде.
Молекулалық-генетикалық әдіс	Емдеуді бастамас бұрын, себіндінің оң нәтижесінде, сондай-ақ бактериологиялық реверсия басталған кезде. Ерекше жағдайларда, сұраныс бойынша емдеу процесінде туберкулезге қарсы препараттарға көнбеушіліктің дамуына күдік туған жағдайда
Радиологиялық зерттеу	
Кеуде қуысының рентгенограммасы	Емдеудің басында және емдеу курсының соңына дейін тоқсан сайын, көрсеткіштер бойынша – жиірек.
Клиникалық зерттеу	
Дене салмағын өлшеу, Дене салмағының индексі	Ай сайын
Клиникалық тексеру	Стационарда: аптасына 3 рет, ауыр пациенттер үшін – күн сайын. Амбулаторлық кезеңде – әр 10 күн сайын.
Парестезия/перифериялық нейропатияларды тексеру (камертон, медициналық балғашық)	Емдеуді бастамас бұрын, бұдан әрі линезолитті тағайындаған кезде ай сайын (нейропатия болған жағдайда невропатологтың консультациясы)
Электрокардиография (бұдан әрі – ЭКГ)	Емдеудің басында, 2 аптадан кейін, бұдан әрі - ай сайын, көрсеткіштер бойынша - жиірек (көрсеткіштер бойынша кардиологтың консультациясы)
Көру және түс сезу өрісі мен өткірлігін анықтау	

	Этамбутолмен немесе линеволидпен емдеудің басында. Көру өткірлігінің немесе түсті сезуінің бұзылуына күдік туындаған кезде, зерттеуді қайталаңыз.
Психологтың (психиатр-наркологтың және (немесе) психотерапевтінің) немесе әлеуметтік қызметкерді оқыту, олардың консультациясы	Емдеуді бастамас бұрын, бұдан әрі – көрсетілімдер бойынша
Аудиометрия	Туберкулезге қарсы инъекциялық препаратпен емдеу кезінде – ай сайын, көрсетілімдер бойынша.
Кеуде қуысының компьютерлік томографиясы	Көрсетілімдер бойынша
Томограмма	Көрсетілімдер бойынша
Зертханалық зерттеу	
Қанның жалпы толық (немесе кеңейтілген) талдауы	Ай сайын
Несептің жалпы талдауы	Ай сайын
Қанның биохимиялық талдауы (АЛАТ, АсАТ, жалпы билирубин, тікелей билирубин, альбумин* липаза**, амилаза**, сілтілі фосфатаза**, қандағы глюкоза, жалпы креатинин, несепнәр, ШФЖ, альбумин*)	Емдеуді бастамас бұрын, бұдан әрі ай сайын, көрсетілімдер бойынша жиірек. *- деламанид тағайындалғанда ай сайын **- претоманид тағайындағанда ай сайын
Қан сарысуындағы калий, магний және кальций деңгейі	Калий, магний және кальций деңгейі емдеудің басында, одан әрі ай сайын бедаквилин, деламанид, инъекциялық препараттарды қолданғанда анықталады. ЭКГ-да қандай-да бір ауытқулар пайда болған кезде қайталау (QTc аралығының ұзаруы). Қан сарысуында магний деңгейі гипокалиемия анықталған сайын анықталады.
Тиреотропты гормон (ТТГ)	Емдеудің басында, көрсетілімдер бойынша динамикада

Қысқартулар:

1. АЛАТ – аланинаминотрансфераза.
2. АсАТ – аспартатаминотрансфераза.
3. ДСТ – дәрілік сезімталдыққа тест.
4. ШФЖ – шумақтық фильтрация жылдамдығы.

Қазақстан Республикасы
Денсаулық сақтау министрі
2025 жылғы 11 сәуірдегі
№ 35 бұйрығына
8 - қосымша

Туберкулез профилактикасы
жөніндегі іс-шараларды
жүргізу қағидаларына
9-қосымша

Туберкулезбен ауыратын науқастарды динамикалық байқау (топтардың сипаттамасы, байқау мерзімдері, қажетті іс-шаралар мен нәтижелер)

Топтар және кіші топтар	Сипаттамасы	Байқау мерзімдері	Іс-шаралар	Нәтижелері
Нөлдік топ (0) – диагностикалық				
Нөлдік топ (0)	Туберкулез процесінің белсенділігі күмәнді адамдар; Туберкулинге сезімталдық сипатын нақтылауды және дифференциалды диагностиканы қажет ететін, фтизиопульмонологиялық ұйымдарда динамикалық байқауда тұрмайтын балалар	4 ай	Зертханалық зерттеулер (несептің жалпы талдауы, қанның жалпы талдауы, туберкулез микробактерияларына микроскопия және қақырық себіндісі) клиникалық-рентгенологиялық зерттеулер – динамикалық байқауға алу және одан шығару кезінде. Аспаптық және басқа да зерттеу әдістері-көрсетілімдер бойынша. Туберкулин диагностикасы, динамикалық байқауға алу және одан шығару кезінде балалардағы ТРА бар сынама. Туберкулезге қарсы препараттар қолданылмайды. Туберкулезге тән симптомдар пайда болған кезде жоспардан тыс тексеруге жатады.	Динамикалық байқаудан шығару. Белсенді туберкулез анықталған жағдайда кіші топқа ауыстыру: 1) ІА – сезімтал туберкулездің жаңа және қайталанған жағдайлары; 2) ІВ-дәрілерге көнбейтін туберкулез жағдайлары; 3) туберкулин сынамасының инфекциялық этиологиясы (ЛТИ) анықталған кезде ІІ Б кіші тобына (балалар) ауыстырылады.
Бірінші топ (I) – белсенді туберкулез				
ІА кіші тобы	Сезімтал туберкулездің жаңадан және қайталанған жағдайлары	Барлық емделу курсы бойы	1) Қанның жалпы талдауы, несептің жалпы талдауы, қанның биохимиялық талдауы –қарқынды фазада ай сайын, емдеудің қолдаушы фазасының ортасында және соңында, көрсетілімдер бойынша – жиірек; 2) микроскопия 2 мәрте, сұйық және тығыз ортада себу, ЖМТБС/Риф, БҚП-LPA, сұйық ортаға өсінді - ем басталғанға дейін бір мәрте; 3) микроскопия 2 мәрте: қарқынды фазаның 2 айынан кейін, жағынды конверсиясы болмаған	Топқа ауыстыру: 1) екінші топқа (II) – емдеу нәтижесі «емделген» немесе «ем аяқталған» кезде ; 2) ІВ кіші тобына – R-ге көнбеушілікті анықтау кезінде немесе полирезистенттілікпен емдеу нәтижесі «тимсіз емдеу» кезінде. Нәтижесі «Кейінгі байқау үшін жоғалту» кезінде

			<p>кезде емдеудің 3-ші және 4-ші айының соңында;</p> <p>4) басында оң жағындысы бар пациенттерді емдеудің демеуші фазасының ортасында және соңында 2 мәртелік микроскопия;</p> <p>5) жағындының конверсиясы болмаған кезде емдеудің 2 айынан кейін дәрілік сезімталдыққа тест қоя отырып себу;</p> <p>6) ем басталғанға дейін, емдеу процесінде 2-3 ай аралықпен рентген-томография (көрсетілімдер бойынша – жиі);</p> <p>7) ем басталғанға дейін балаларға Манту сынамасы (ТРА сынамасы), кейін көрсетілімдер бойынша. Сезімталдық туберкулездің стандартты емдеу режимдері.</p>	<p>де пациентті іздеудің нәтижесіздігін растайтын Ішкі істер министрлігінің аумақтық органдарының құжаттары негізінде 1 жыл ішінде пациент динамикалық байқаудан шығарылады.</p>
IV кіші тобы	Қысқартылған немесе ұзақ емдеу режимін алатын, дәрілерге көнбейтін туберкулезбен ауыратын пациенттер	Барлық емделу курсы бойы	<p>1) Қанның жалпы талдауы, несептің жалпы талдауы, қанның биохимиялық талдауы – қарқынды фазада ай сайын, емдеудің қолдаушы фазасында – тоқсан сайын, көрсетілімдер бойынша – жиірек;</p> <p>2) микроскопия 2 рет, сұйық және тығыз орталарда себінді, ЕҚП/ LPA, сұйық орталарға себінді – ем басталғанға дейін бір рет;</p> <p>3) микроскопия және себінді (Левенштейн-Йенсен) қақырық конверсиясын алғанға дейін ай сайын 2 рет, кем дегенде алғашқы 6 айда, содан кейін ұзақ емдеу режимінде – емдеудің жалпы курсы аяқталғанға дейін тоқсан сайын;</p> <p>4) микроскопия және сұйық орталарға себінді ай сайын емдеу курсының барлық 9-12 ай бойы қысқа мерзімді емдеу режимінде жүргізіледі;</p> <p>5) сұйық және тығыз орталарға екінші қатардағы туберкулезге қарсы препараттарға дәрілік сезімталдыққа тестті жүргізіп, ем басталғанға дейін және ≥ 2 айда қарқынды фазаны емдеу барысында микроскопия және/немесе себінді нәтижесі оң болу (3+,2+,1+) дәрежесі төмендемейді;</p> <p>6) ем басталғанға дейін, емдеу процесінде 2-3 ай аралықпен рентген-томография (көрсетілімдер бойынша жиірек);</p> <p>7) балаларға ем басталғанға дейін Манту сынамасы (ТРА бар сынама), динамикада – көрсетілімдер бойынша. Тиісті емдеу режимін тағайындау.</p>	<p>Топқа ауыстыру:</p> <p>1) екінші топқа (II)- нәтижесі «емделген» немесе «ем аяқталған» кезде;</p> <p>2) IV кіші тобына – нәтижесі «тиімсіз емдеу» кезінде.</p> <p>«Кейінгі байқау үшін жоғалту» нәтижесі кезінде пациентті іздеудің нәтижесіздігін растайтын Ішкі істер министрлігінің аумақтық органдарының құжаттары негізінде 1 жыл ішінде пациент динамикалық байқаудан шығарылады.</p> <p>Бұрын режимді бұзған пациенттерді IV кіші тобына динамикалық байқауға қайта алу туралы шешімді ОДҚК қабылдайды.</p>
II кіші тобы	Спецификалық емдеуге жатпайтын белсенді туберкулезбен ауыратын пациенттер	Бактерия бөлуді тоқтатқанға немесе басқа қарау тактикасы айқындалғанға дейін	<p>1) Қанның жалпы талдауы, несептің жалпы талдауы, қанның биохимиялық талдауы – жарты жылда 1 рет, көрсетілімдер бойынша – жиірек;</p> <p>2) 2 рет микроскопия және тығыз орталарға себінді және рентгенологиялық зерттеулер – жарты жылда 1 рет.</p>	<p>Топқа ауыстыру:</p> <p>1) IV кіші тобына – туберкулезге қарсы жаңа препараттар мен емдеудің тиімді схемасын тағайындау кезінде;</p>

				2) екінші топқа (II) – соңғы 2 жыл ішінде тығыз орталарда себіндінің теріс нәтижелері алынғанға дейін.
Екінші топ (II) – белсенді емес туберкулез				
Екінші топ (II)	«Емделген» немесе «ем аяқталған» деген емдеу нәтижесі бар белсенді емес туберкулезбен ауыратын адамдар	1 жыл – аз қалдық өзгерістермен 2 жыл – үлкен қалдық өзгерістермен	Жылына 2 рет тексеру (қаннның жалпы талдауы, несептің жалпы талдауы, қақырықтың микроскопиясы, тығыз орталарға себінді, рентгеномография). Туберкулезге тән симптомдар пайда болған кезде жоспардан тыс тексеруге жатады. Көрсетілімдер бойынша тексерудің қосымша әдістері	Динамикалық байқаудан шығару
Үшінші топ (III) – туберкулезбен ауыру қаупі жоғары адамдар				
IIIА кіші тобы	Туберкулезбен ауыратын науқаспен байланыста болған	Байланыста болған түгел мерзімі және пациентті тиімді емдеу аяқталғаннан кейін 1 жыл	Жылына 2 рет тексеру (зертханалық, клиникалық-рентгенологиялық зерттеулер). Балаларға – бір мезетте Манту сынамасы және ТРА сынамасы; ересектерге – ТРА сынамасы. Бірінші тексеру кезінде Манту сынамасының нәтижесі теріс болған адамдарға сынама 8-10 аптадан кейін қайталаынады. Туберкулезге тән симптомдар пайда болған кезде жоспардан тыс тексеруге жатады. Көрсетілімдер бойынша диагностиканың қосымша әдістері.	Динамикалық байқаудан шығару. Белсенді туберкулез анықталған кезде бірінші топқа (I) ауыстыру. Динамикалық байқаудан шығарылғаннан кейін туберкулезге скрининг жүргізу үшін тексеру жоспарына қосу.
	Бактерия бөлінуіне қарамастан, туберкулездің белсенді түрімен ауыратын науқастармен байланыста болған балалар			
	Туберкулезден бұрын белгісіз болған ошақтардан көз жұмған	1 жыл		
IIIБ кіші тобы	Туберкулез микобактерияларын жұқтырған «алғаш рет анықталған», ЛТИ-мен ауыратын ересектер	1 жыл	Динамикалық байқауға алу және одан шығару кезінде несептің жалпы талдауы, қаннның жалпы талдауы, Манту сынамасы, ТРА сынамасы және рентгенологиялық тексеру. Көрсетілімдер бойынша қақырық микроскопиясы. Профилактикалық емдеу – бұйрыққа сәйкес. Туберкулезге тән симптомдар пайда болған кезде жоспардан тыс тексеруге жатады.	Динамикалық байқаудан шығару. Белсенді туберкулез анықталған кезде - бірінші топқа (I) ауыстыру. Динамикалық байқаудан шығарылғаннан кейін туберкулезге скрининг жүргізу үшін тексеру жоспарына қосу.
IIIВ кіші тобы	БЦЖ вакцинасын салуға жағымсыз құбылыстар	1 жыл	Динамикалық байқауға алу және одан шығару кезінде несептің жалпы талдауы, қаннның жалпы талдауы, Манту сынамасы, ТРА сынамасы, перифериялық (қолтық асты) лимфа түйіндерін ультрадыбыстық зерттеу және рентгенологиялық тексеру. Өкпеден тыс туберкулез жөніндегі маманның консультациясы. Емдеу режимі – Қағидаларға 2-қосымшаға сәйкес. Диссеминирленген БЦЖ инфекция кезінде (созылмалы гранулематозды ауру) I-II қатардағы туберкулезге қарсы препараттармен емдеу (пиразинамидті қоспағанда)	Динамикалық байқаудан шығару. Бірінші/екінші иммун тапшылығы бар созылмалы гранулематозды аурумен ауыратын пациенттер МСАК көрсететін ұйымдарда, иммунолог дәрігерінде динамикалық байқауға алынып, туберкулез бойынша қауіп тобында байқалады және негізгі ауруы бойынша ем алады.

Қысқартулар:
 1. Гибриды – бірінші қатардағы препараттарға арналған типке тән зондтармен молекулалық диагностикалық бірінші срын вакцинасы.
 2. БЦЖ – Кальмет-Герен вакцинасы.
 3. МСАК – Милдриф – туберкулезге жылдам молекулалық тест және рифампицинге көнеушілік.
 4. ТРА – МП/Риф – туберкулезге жылдам молекулалық тест және рифампицинге көнеушілік.
 5. МСАК – медициналық-санитариялық алғашқы көмек.
 6. ОДКК – орталықтандырылған дәрігерлік-консультациялық комиссия.
 7. ЛТИ – латентті туберкулез инфекциясы.
 8. ТРА – туберкулезді рекомбинантты аллерген.
 9. R – рифампицин.